

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

STATYSTYKA PUBLICZNA – współczesne oblicze

WARSZAWA 2015

Spis treści

	Jesteśmy częścią światowego i europejskiego systemu statystycznego 4
	Wzmacniamy koordynacyjną rolę w krajowym systemie statystycznym..... 7
	Badania statystyczne lepiej dostosowane do potrzeb użytkowników 10
	Nowatorskie rozwiązania w spisach powszechnych 2010-2011..... 23
	Rola statystyki w monitorowaniu polityk rozwoju 25
	Statystyka bliżej partnerów..... 28
	Sprawozdawczość elektroniczna jako podstawowa forma zbierania danych 32
	Nowe źródła danych..... 34
	Nowoczesne narzędzia informatyczne w statystyce publicznej 37
	Informacja przestrzenna w statystyce 42
	Profesjonalna sieć ankierska 45
	Wyższe kompetencje pracowników i nowy sposób zarządzania zasobami ludzkimi ... 47
	Koncepcja organizacji badań statystycznych w najbliższych latach 50

Słowo wstępne

Żyjemy w czasach, w których jedynym stałym i pewnym zjawiskiem jest zmiana. Wśród wielu wywołujących ją czynników niebagatelne znaczenie ma postępująca globalizacja oraz dynamiczny rozwój technologiczny. Zmiany dotyczą pojedynczych obywateli, społeczeństw oraz gospodarek poszczególnych krajów i całego świata.

Istotnym narzędziem lepszego zrozumienia nowych zjawisk społecznych i ekonomicznych jest statystyka. Pojawiło się w związku z tym większe zapotrzebowanie na nowe informacje statystyczne oraz na wiedzę statystyczną. Użytkownicy oczekują bardziej precyzyjnych danych, o większym znaczeniu dla oceny zjawisk społecznych i ekonomicznych, bardziej wiarygodnych wyników badań oraz szybciej udostępnianych informacji. Coraz większego znaczenia nabiera synteza informacji statystycznych oraz interpretacja danych. Wzrosły także oczekiwania dotyczące międzynarodowej porównywalności wyników badań.

Nowe oczekiwania nakładają na statystykę dodatkowe zadania. Ich realizacja wymaga wielu działań, obejmujących wszystkie etapy prac statystycznych, a także kwestie koordynacji badań oraz dobrej współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami prowadzącymi badania i użytkownikami wyników badań statystycznych.

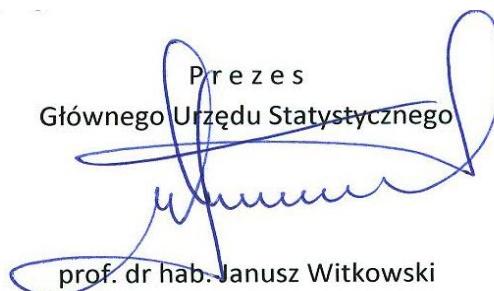
Dążąc do coraz lepszego zaspokojenia oczekiwań użytkowników, zmieniamy się i doskonalimy, prowadząc intensywne działania w każdym z wymienionych wyżej aspektów. Rozwijamy badania statystyczne, zarówno poprzez wdrażanie nowych metod, stosowanie nowych narzędzi zbierania danych, ich przetwarzania oraz udostępniania informacji, jak i poprzez lepsze wykorzystanie dostępnych danych statystycznych oraz szersze otwarcie na dane z innych źródeł (głównie administracyjnych), które mogą istotnie wzbogacić możliwości budowy nowych wskaźników statystycznych. Zwiększamy zakres udostępnianych wieloaspektowych danych o gospodarce i społeczeństwie oraz pogłębionych analiz makroekonomicznych.

Realizując misję informacyjną statystyki publicznej oraz prawo człowieka do rzetelnej informacji prowadzimy systematyczne działania popularyzatorskie i promujące efekty pracy i produkty statystyki publicznej, m.in. prowadząc ścisłą współpracę z mediami.

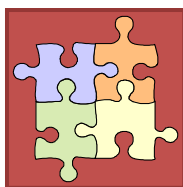
Doskonalimy się także jako instytucja, wzmacniając potencjał wiedzy i kompetencji pracowników, współpracując ściśle ze środowiskiem akademickim, optymalizując procesy pracy oraz w pełni korzystając z nowoczesnych narzędzi rozwiązań technologicznych.

Przekazuję Państwu niniejsze opracowanie z nadzieją, że zechcą Państwo poznać współczesne oblicze polskiej statystyki publicznej oraz docenią zakres i jakość przekształceń, jakich dokonaliśmy w ostatnich latach.

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

Warszawa, listopad 2015 r.

Jesteśmy częścią światowego i europejskiego systemu statystycznego

Środowisko międzynarodowe, w którym funkcjonuje Główny Urząd Statystyczny ma istotny wpływ na kształt polskiej statystyki publicznej. Jest ono źródłem prawnie wiążących rozwiązań systemowych i standardów oraz dobrych praktyk. Co ciekawe, aktywność międzynarodowa GUS dała się zaobserwować na długo przed naszym wstąpieniem do Unii Europejskiej. GUS wielokrotnie wносił swój wkład w rozwój statystyki europejskiej i światowej, m.in. organizując w Polsce sesje plenarne Międzynarodowego Instytutu Statystycznego. Godnym odnotowania wydarzeniem w historii aktywności polskich statystyków na arenie międzynarodowej było przewodniczenie specjalnej sesji Komisji Statystycznej Narodów Zjednoczonych w 1994 r., podczas której przyjęto Fundamentalne Zasady Statystyki Publicznej. Ich sformułowanie GUS zainicjował cztery lata wcześniej na polu europejskim, w ramach prac Konferencji Statystyków Europejskich. Dlaczego o tym piszemy? Warto bowiem wiedzieć, że to właśnie Fundamentalne Zasady położyły podwaliny pod Europejski Kodeks Praktyk Statystycznych będący podstawowym źródłem weryfikacji niezależności i jakości statystyk krajowych i składający się z 15 zasad, które stanowią punkt odniesienia do idealnego pod względem jakości systemu statystycznego.

W okresie przedakcesyjnym „Statystyka” była obok „Nauki” najszybciej zamkniętym rozdziałem negocjacji. Rok 2004 przyniósł pełną integrację polskiej statystyki z Europejskim Systemem Statystycznym¹. Odtąd jesteśmy uczestnikami procesu decyzyjnego na wszystkich poziomach Unii i wpływamy na tworzenie prawa w obszarze statystyki europejskiej, tym samym aktywnie ją współtworząc. Znaczący wzrost aktywności GUS na polu unijnej legislacji statystycznej przypadł na okres sprawowania przez Polskę prezydencji w Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2011 r.

Prezydencja w dziedzinie statystyki oznaczała dla nas przede wszystkim przewodniczenie obradom Grupy Roboczej Rady UE ds. Statystyki. Wiązało się to z merytorycznym przygotowywaniem posiedzeń Grupy, a także z prowadzeniem szeroko zakrojonych negocjacji z kluczowymi partnerami i uczestnikami procesu decyzyjnego, czyli z państwami członkowskimi, Eurostatem – Komisją Europejską i Parlamentem Europejskim. Półroczne przewodnictwo w Radzie było dla polskiej statystyki krokiem milowym pod względem nowych doświadczeń, promocji tego, co robimy na forum europejskim i intensywnych działań *networkingowych*. Niewątpliwą wartością dodaną prezydencji

¹ Europejski System Statystyczny (ESS) jest partnerstwem pomiędzy Komisją (Eurostatem), oraz krajowymi urzędami statystycznymi i innymi organami krajowymi odpowiedzialnymi za opracowywanie, tworzenie i rozpowszechnianie statystyki europejskiej.

było wzmocnienie pozytywnego wizerunku statystyki polskiej jako marki solidnej i nowoczesnej. Obecnie, doświadczenie zdobyte podczas prezydencji pomaga nam w negocjacjach korzystnych dla Polski zapisów w wiążących statystycznych regulacjach unijnych.

Dodatkowym osiągnięciem polskiej prezydencji w statystyce była organizacja konferencji naukowej pt. „Rozwój Europejskiego Systemu Statystycznego w świetle Partnerstwa Wschodniego – kierunki i strategia”, wpisanej na prestiżową listę centralnych wydarzeń polskiego przewodnictwa w Radzie. Oznaczało to, że idea konferencji nawiązywała do priorytetów polskiej prezydencji – „Stosunków ze Wschodem”, natomiast tematyka spotkania odwoływała się do głównego celu Partnerstwa Wschodniego, tj. przyspieszenia politycznego stowarzyszenia i dalszej gospodarczej integracji Unii Europejskiej z jej państwami partnerskimi. Jednakże kluczowym efektem konferencji było nawiązanie współpracy z Gruzją i Mołdawią – krajami, które stały się głównymi beneficjentami programów pomocy rozwojowej udzielanej przez ekspertów GUS i wojewódzkich urzędów statystycznych. Po okresie przedakcesyjnym, kiedy to my czerpaliśmy wiedzę w zakresie funkcjonowania systemów statystycznych krajów rozwiniętych, sami zaczęliśmy dzielić się doświadczeniem z kolegami z Gruzji i Mołdawii, jednocześnie wykonując kolejny krok w kierunku integracji europejskiej.

Coraz mocniejsza pozycja polskiej statystyki na arenie międzynarodowej przejawia się w rosnącej liczbie organizowanych przez nas wydarzeń międzynarodowych, a także ma odzwierciedlenie w prezentowaniu naszego dorobku na międzynarodowych spotkaniach. Liczba wystąpień na tych forach rośnie z roku na rok. GUS jest również postrzegany jako atrakcyjne miejsce odbywania staży

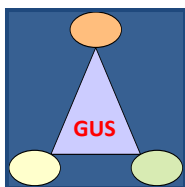
dla pracowników urzędów statystycznych spoza UE. Świadczy o tym zainteresowanie stażami wśród statystyków z różnych krajów, między innymi z Turcji, Albanii czy Kosowa.

GUS na bieżąco współpracuje z licznymi organizacjami międzynarodowymi (takimi jak OECD, ONZ, FAO, a nawet Międzynarodowa Organizacja Kawy), przede wszystkim poprzez dostarczanie wysokiej jakości danych statystycznych, które wykorzystywane są do monitorowania, oceny i rozwoju polityk oraz programów tych organizacji, jak również stanowią podstawę dla dokonywania dziedzinowych porównań międzynarodowych.

Przedstawiciele GUS biorą aktywny udział w pracach wszystkich gremiów międzynarodowych istotnych z punktu widzenia statystyki publicznej. Obecnie możemy zaobserwować wzmożony udział ekspertów GUS w obieralnych ciałach międzynarodowych, mających wpływ na kształt dokumentów strategicznych dotyczących statystyki. Nasi przedstawiciele zostali wybrani do takich gremiów, jak np.: Grupa Partnerska ESS, ciała przygotowujące obrady Grup Dyrektorów, komitety modernizacyjne w ramach Grupy Wysokiego Szczebla ds. Modernizacji Produkcji Statystycznej i Usług Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych, czy Europejskie Forum ds. Geografii i Statystyki.

Ostatnimi czasy, w dobie rewolucji technologicznej, postępu technicznego i zmieniających się przyzwyczajęń i upodobań człowieka, który poszukuje szybkiej informacji, natychmiastowej odpowiedzi na swoje pytania, nie wyobrażając sobie życia bez szybkiego i mobilnego Internetu, europejska statystyka publiczna znalazła się w punkcie, w którym musiała sobie zadać pytanie o swoją przyszłość – jak sprostać rosnącym oczekiwaniom użytkowników? Jak być konkurencyjnym w czasach Google i Twittera? Odpowiedzią na te pytania były prace zmierzające do wypracowania strategii na najbliższe pięciolecie, tzw. Wizji 2020 – wspólnego dokumentu strategicznego ESS, który wyznacza dla nas drogę opartą na pięciu fundamentalnych krokach, stanowiących o wyjątkowości i braku zastępowalności statystyki publicznej. Mowa o jakości naszych danych, o efektywnej komunikacji z naszymi użytkownikami, o rozwoju technologicznym, korzystaniu z nowych źródeł danych i wydajnym nowoczesnym procesie tworzenia danych statystycznych.

Powyższe wydarzenia są dowodem wielkiej transformacji, jaką polska statystyka publiczna przeszła na arenie międzynarodowej – stając się tym samym flagowym przykładem efektywnej integracji europejskiej i światowej.

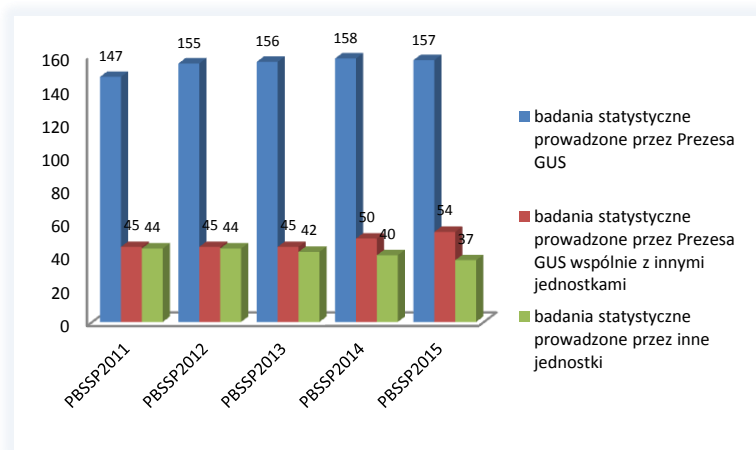
Wzmacniamy koordynacyjną rolę w krajowym systemie statystycznym

Oficjalne badania statystyczne w Polsce prowadzone są zarówno przez Prezesa GUS jak i przez inne upoważnione na mocy ustawy o statystyce publicznej organy władzy państwowej i administracji rządowej oraz samorządowej.

W praktyce oznacza to, że system polskiej statystyki publicznej tworzą dwa rodzaje jednostek organizacyjnych: Główny Urząd Statystyczny i urzędy statystyczne na szczeblu terytorialnym oraz jednostki organizacyjne naczelnych i centralnych organów władzy i administracji państwowej.

Rolę koordynacyjną w tym systemie pełni Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

Podstawowym narzędziem koordynacji, kształtującym tematykę i zakres badań jest opracowywany corocznie program badań statystycznych statystyki publicznej (PBSSP), wprowadzany w trybie rozporządzenia Rady Ministrów.

Nasze starania, aby badania statystyczne prowadzone przez różne instytucje były spójne metodologicznie i komplementarne tematycznie dają coraz lepsze rezultaty. Bieżąca, ścisła współpraca autorów badań, a w szczególności wspólne planowanie oraz uzgadnianie tematyki i metodologii badań oraz zakresu informacji wynikowych wpływa na jakość i integralność informacji udostępnianych użytkownikom krajowym i międzynarodowym. Działania te stanowią dobrą praktykę w procesie opracowywania programu badań statystycznych statystyki publicznej.

Bardzo istotnym narzędziem koordynacji metodologicznej Prezesa GUS są standardy metainformacyjne (klasyfikacje, nomenklatury, typologie, pojęcia, słowniki), które tworzymy i aktualizujemy, m.in. w celu wykorzystywania ich przez wszystkie instytucje prowadzące badania w ramach krajowego systemu statystyki. W bieżącym roku zakończyliśmy pracę nad inicjalnym zasileniem Systemu Metadanych Statystycznych (SMS), który zawiera m.in. zestaw stosowanych przez statystykę publiczną klasyfikacji i list kodowych, opisów pojęć, opisów źródeł danych i zmiennych wejściowych, a także innych metadanych, które będą wykorzystywane przez autorów badań z GUS i spoza GUS do tworzenia programów badań statystycznych statystyki publicznej, począwszy od programu na rok 2018. Korzystanie ze wspólnej bazy metadanych poprawi ich spójność, a tym samym spójność prowadzonych badań.

Standardowe klasyfikacje i nomenklatury, wprowadzane są na podstawie art. 40 ustawy o statystyce publicznej lub stosowane bezpośrednio, na podstawie aktu wprowadzającego ich stosowanie w krajach członkowskich Unii Europejskiej. W krajowym systemie statystycznym wszyscy użytkownicy, wykorzystujący standardy klasyfikacyjne (np. do badań czy innych zastosowań) są zobowiązani do stosowania standardów opracowanych przez Prezesa GUS, które są wprowadzane w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Zapewnia to porównywalność danych statystycznych i wymianę informacji na poziomie krajowym i międzynarodowym, ponieważ podstawowe klasyfikacje i nomenklatury gospodarcze systemu statystycznego (działalności, produktów, obiektów budowlanych i towarów) oparte zostały na standardach międzynarodowych, obowiązujących w Unii Europejskiej lub wprowadzone aktem UE (nomenklatura towarowa).

Standardowe klasyfikacje i nomenklatury, poza statystyką, stosowane są również w ewidencji, dokumentacji, rachunkowości, a także w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej oraz systemie fiskalnym.

Podstawowe klasyfikacje i nomenklatury obowiązujące w Polsce oraz informacje o ich międzynarodowych odpowiednikach oraz wzajemnych powiązaniach są dostępne na stronie internetowej GUS pod adresem <http://stat.gov.pl/metainformacje/klasyfikacje/>.

W celu pomocy użytkownikom klasyfikacji w samodzielnym ich interpretowaniu (odnajdywaniu właściwych grupowań klasyfikacyjnych), na stronie GUS udostępniamy bazę interpretacji klasyfikacji tzw. przeglądarkę, obejmującą swym zakresem zbiór interpretacji wydawanych przez służby statystyki publicznej. Baza jest aktualizowana i dostępna on-line pod adresem <http://stat.gov.pl/metainformacje/interpretacje-klasyfikacji/przeglادarka/>.

Należy podkreślić, że również Europejski Urząd Statystyczny (Eurostat), mając na uwadze jakość statystyk europejskich, przywiązuje dużą wagę do koordynowania przez krajowe urzędy statystyczne rodzimych systemów oficjalnych statystyk. W 2015 r. została przyjęta nowelizacja unijnych przepisów (rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 223/2009), której główne zmiany dotyczą wzmocnienia roli koordynacyjnej szefów krajowych urzędów statystycznych (KUS) w krajowych systemach statystycznych oraz zagwarantowania niezależności zawodowej szefów KUS.

W ślad za przepisami europejskimi, w krajowej ustawie o statystyce publicznej zostały umieszczone przepisy zobowiązujące Prezesa GUS do kierowania się zasadami niezależności zawodowej, bezstronności, rzetelności i odpowiedzialności za wysoką jakość statystyk krajowych i międzynarodowych, zgodnie z Europejskim Kodeksem Praktyk Statystycznych.

Czujemy się wobec tego jeszcze bardziej odpowiedzialni za koordynowanie wszelkich działań prowadzonych w kraju związanych z opracowywaniem, tworzeniem i rozpowszechnianiem statystyki publicznej. Odpowiedzialność w zakresie koordynacji dotyczy wszystkich pozostałych organów krajowych biorących udział w produkcji statystyki publicznej – ministerstw i urzędów. Prezes GUS pełni również rolę punktu kontaktowego dla instytucji unijnych w sprawach dotyczących statystyki.

Kształtując program badań dużo uwagi poświęcamy wyborom źródeł danych do badań, a w szczególności uwzględniamy potrzebę zmniejszenia obciążania respondentów. W ramach wzmacniania koordynacyjnej roli w krajowym systemie statystycznym w ciągu ostatnich lat zwiększone zostały uprawnienia Prezesa GUS w zakresie możliwości coraz szerszego wykorzystywania w badaniach statystycznych danych administracyjnych, tj. informacji zgromadzonych w ewidencjach, rejestrach i systemach prowadzonych przez organy administracji publicznej.

W rezultacie rozszerzona została gwarancja nieodpłatnego i terminowego dostępu statystyki publicznej do danych administracyjnych w celu maksymalnego wykorzystania danych już zgromadzonych w systemach i rejestrach administracji publicznej przy jednoczesnym uprawnieniu Prezesa GUS do zgłaszania wniosków dotyczących zakresu informacyjnego tych systemów i rejestrów. W wyniku zmian, które zaszły w ostatnich latach m.in. usunięte zostały przeszkody w zakresie pozyskiwania danych osobowych z systemów administracyjnych dla potrzeb badań prowadzonych przez statystykę publiczną.

Organy prowadzące systemy oraz rejestry zostały zobowiązane do stosowania standardów klasyfikacyjnych i identyfikacyjnych, o których była mowa wcześniej, co ma istotne znaczenie dla umożliwienia poprawy wymiany informacji pomiędzy różnymi systemami i rejestrami oraz ich integracji. Ponadto organy te zostały zobowiązane do przekazywania Prezesowi GUS informacji o zawartości informacyjnej eksploatowanych systemów i rejestrów oraz do informowania Prezesa GUS o projektowanym zakresie informacyjnym systemów i rejestrów na etapie ich tworzenia lub modernizacji. W ten sposób możliwe stało się cykliczne pozyskiwanie informacji do aktualizacji bazy wiedzy o wykorzystywanych i potencjalnych źródłach danych dla statystyki. Taką bazę stanowi Repozytorium Standardów Informacyjnych, obejmujące metadane o systemach informacyjnych administracji publicznej. Repozytorium jest udostępnione użytkownikom poprzez Portal Informacyjny GUS <http://stat.gov.pl/metainformacje/repozytorium-standardow-informacyjnych/>. Zakłada się opisanie w tym systemie, w ramach roli koordynacyjnej Prezesa GUS, wszystkich systemów informacyjnych istotnych dla statystyki.

Ograniczone zostało także ryzyko związane z wprowadzaniem zmian przez organy prowadzące systemy w zakresie danych już wykorzystywanych przez statystykę. Prowadzący systemy i rejestry są zobowiązani do przekazywania danych łącznie z informacjami objaśniającymi zawartość informacyjną tych danych (metadane), co zapewni poprawną interpretację wykorzystywanych w statystyce publicznej danych administracyjnych.

Wspomniane powyżej zmiany w przepisach, zarówno na szczeblu krajowym jak i międzynarodowym, w praktyce wspierają działania koordynacyjne, które prowadzone są od lat przez GUS z przyświecającą nam myślą przewodnią zapewnienia użytkownikom w kraju, w Europie, jak i na świecie dostępu do spójnych oraz porównywalnych informacji i metainformacji statystycznych wytwarzanych w ramach polskiego systemu statystyki publicznej.

Badania statystyczne lepiej dostosowane do potrzeb użytkowników

Każdy, kto chce świadomie i odpowiedzialnie podejmować decyzje biznesowe, polityczne, a często także osobiste, potrzebuje rzetelnych informacji. Ich szczególnym rodzajem są dane statystyczne, opisujące rzeczywistość za pomocą liczb. Najbardziej wiarygodnych i najwyższej jakości danych ze wszystkich dziedzin dostarcza statystyka publiczna.

Zgodnie z nałożonymi zadaniami ustawowymi oraz przyjętą misją statystyka publiczna prowadzi badania o istotnym znaczeniu dla obserwacji procesów demograficznych, społecznych, gospodarczych i środowiska naturalnego, pozwalające na obserwację podstawowych dziedzin życia i występujących w nim zjawisk oraz gwarantujące porównywalność wyników. Dysponuje w związku z tym bardzo bogatym zasobem informacji statystycznych.

Współczesna statystyka publiczna systematycznie podejmuje nowe wyzwania. Dbamy o to, aby zachodzące zmiany społeczne, gospodarcze i środowiskowe znalazły w możliwie najkrótszym czasie odzwierciedlenie w badaniach statystycznych, które jednocześnie będą odpowiadały na oczekiwania informacyjne odbiorców.

Pragniemy zatem przedstawić, jak – dążąc do możliwie najlepszego dostosowania do zmian w otoczeniu oraz związanych z nimi potrzeb użytkowników danych – zmieniliśmy w ostatnich latach badania statystyczne, m.in. rozszerzając ich zakres oraz udoskonalając metodologię.

Statystyka demograficzna i społeczna

Aktywnymi użytkownikami danych demograficznych oraz danych z zakresu rynku pracy jest szerokie grono polityków, dziennikarzy, pracowników administracji rządowej i samorządów terytorialnych oraz środowisko naukowo-badawcze.

Ludność

W dążeniu do zaspokojenia zgłaszanych potrzeb, a także biorąc pod uwagę nową sytuację Polski związaną z wejściem do Unii Europejskiej, opracowaliśmy m.in. metodę szacowania wielkości tzw. zasobów migracyjnych, czyli liczby mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą, jak również długookresowych strumieni migracyjnych (emigracji i imigracji). Szacunki te opracowujemy począwszy od 2007 r.

Obserwowane od szeregu lat niekorzystne przemiany w postawach wobec małżeństwa i rodzicielstwa stawiają przed polityką rodzinną określone zadania. Wychodząc naprzeciw tym wyzwaniom wprowadziliśmy w 2015 r. nowe badanie dotyczące charakterystyki rodzin. Opracowane na jego podstawie wskaźniki mogą być wykorzystywane w strategiach i programach odnoszących się do polityki rodzinnej.

W 2014 r. udostępniiliśmy na Portalu Informacyjnym GUS inicjalną wersję bazy organizacji i instytucji polskich i polonijnych za granicą. Cyklicznie aktualizowana baza dostarcza informacji dotyczących organizacyjnych i instytucjonalnych form funkcjonowania polskiej diaspory. Obecnie baza zawiera około 3,5 tys. organizacji, w tym instytucji polskich i polonijnych o charakterze społecznym, kulturalnym i religijnym oraz spis placówek edukacyjnych, mediów i ośrodków duszpasterskich. Baza ta ma szczególne znaczenie w związku z przyjętym na lata 2015-2020 *Rządowym programem współpracy z Polonią i Polakami za granicą*.

W naszych badaniach dużą uwagę przywiązujemy do zmian zachodzących na rynku pracy, uwzględniając jednocześnie potrzeby unijne oraz krajowe w tym zakresie.

**Rynek
pracy**

Badania modułowe realizowane przy *Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)*, gdzie tematyka jest co roku inna, uzupełniają bieżące informacje na temat rynku pracy o dodatkowe dane dotyczące wybranych grup społecznych np. osób młodych, migrantów, jak również współistniejących zjawisk, np. godzenia pracy z obowiązkami rodzinnymi. Istotnym aspektem badań realizowanych zgodnie z rekomendacjami Eurostatu jest możliwość porównywania danych w skali międzynarodowej.

Realizując oczekiwania odbiorców krajowych, jak i zobowiązania wobec UE rozszerzyliśmy także zakres innych badań, np. od 2006 r. badanie struktury wynagrodzeń według zawodów obejmuje nie tylko pracowników pełnozatrudnionych, ale również niepełnozatrudnionych, a od 2007 r. badanie popytu na pracę prowadzone jest metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną i obejmuje podmioty gospodarki o liczbie zatrudnionych 1 lub więcej osób. Ponadto udostępniamy informacje na temat wypłat wynagrodzeń w wysokości co najwyżej ustawowego minimum, „samozatrudnienia” oraz nietypowych form zatrudnienia, w tym zawierania umów zlecenia lub o dzieło.

W wyniku udziału w pracach grupy eksperckiej przy Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, w 2014 r. opracowaliśmy i prezentujemy zestaw wskaźników opisujących pomiar jakości pracy. Wskaźniki zostały wyliczone na podstawie wyników wielu badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Największa ich część pochodziła z reprezentacyjnego badania aktywności ekonomicznej ludności, w tym modułu wypadki przy pracy i problemy zdrowotne związane z pracą, ale także z innych badań, jak: warunki pracy, badanie struktury wynagrodzeń według zawodów, badanie warunków pracy, kształcenie dorosłych.

Stosujemy udoskonalone metody szacowania danych z zakresu rynku pracy na potrzeby rachunków narodowych, zapewniając spójność danych kwartalnych z danymi rocznymi oraz danych na poziomie kraju z danymi regionalnymi w zakresie tablic dotyczących pracujących.

W odpowiedzi na wzrastające zainteresowanie problematyką społeczeństwa obywatelskiego wdrożyliśmy nową dziedzinę statystyki społecznej, jaką jest gospodarka społeczna. Celem badań prowadzonych w tym obszarze jest dostarczenie odbiorcom informacji na temat podmiotów gospodarki społecznej, ich potencjału ekonomicznego i społecznego, jak również zaangażowania społeczeństwa w jego działalność.

**Gospodarka
społeczna**

W ramach gospodarki społecznej realizujemy przywrócone i znacznie zmodyfikowane badania dotyczące 4 kluczowych typów organizacji non-profit, tj.: stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz prowadzących działalność społeczną jednostek kościołów i innych związków wyznaniowych, organizacji pracodawców oraz samorządu gospodarczego i zawodowego, partii politycznych oraz związków zawodowych. Przedmiotem tych cyklicznych badań są m.in.: dziedziny oraz formy i zasięg działania, odbiorcy działalności, zatrudnienie i wolontariat, przychody i koszty według źródeł finansowania. Wdrożyliśmy też nowe badanie dotyczące współpracy, zarządzania i działalności informacyjnej w organizacjach pozarządowych i innych podmiotach prowadzących działalność pożytku publicznego.

Równoległe, od 2013 r. realizujemy corocznie badanie wykraczające swym zasięgiem poza sektor non-profit, tj. badanie jednostek nowej gospodarki społecznej (nowej ekonomii społecznej), obejmujące centra integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej oraz zakłady aktywności zawodowej. Pozwala ono śledzić kondycję i rozwój jednostek nowej gospodarki społecznej, które są częścią nowego systemu polskiej polityki społecznej, pasywne stawiającego na nowe, niepasywne formy aktywizacji. Ukazuje potencjał i różnorodność jednostek zajmujących się aktywizacją grup marginalizowanych społecznie.

Ponadto w obszarze gospodarki społecznej przeprowadzamy od 2011 r. badanie ankietowe ludności *Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym*. GUS był pierwszym w Europie i drugim na świecie urzędem statystycznym, który wdrożył rekomendowane przez Międzynarodową Organizację Pracy badanie dotyczące wolontariatu w ramach działalności organizacji, jak również pomocy świadczonej innym w sposób niesformalizowany. Jego wyniki pokazują skalę i wartość zaangażowania polskiego społeczeństwa w dobrowolną i bezpłatną pracę na rzecz innych oraz dostarczają danych na temat słabo dotychczas rozpoznanych zasobów i procesów związanych z odtwarzaniem kapitału ludzkiego, a także na temat skali działania formalnych i nieformalnych sieci społecznych stanowiących podstawę kapitału społecznego.

Warunki życia

Mówiąc o badaniach społecznych nie można nie wspomnieć o prowadzonym w Polsce od 2005 r. Europejskim badaniu dochodów i warunków życia (EU-SILC). Badanie to realizowane jest metodą czteroletniego panelu rotacyjnego, co daje możliwość przeprowadzania zarówno analiz przekrojowych, jak również analiz zmian w czasie, zjawisk społecznych dotyczących m.in. poziomu i zróżnicowania dochodów, ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz innych obszarów w ramach modułów realizowanych przy badaniu zasadniczym. Przyjęcie przez wszystkie kraje realizujące EU-SILC zharmonizowanej metodologii badania pozwala na pozyskanie porównywalnych danych i analizę wyżej wymienionych zjawisk również na poziomie europejskim. Dotyczy to także uzgodnionych i przyjętych przez kraje członkowskie Unii Europejskiej wskaźników statystycznych wykorzystywanych do monitorowania postępu w osiągnięciu wspólnych celów dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym Strategii Europa 2020. Uwzględniając również potrzeby użytkowników krajowych, od 2015 r. do badania EU-SILC włączyliśmy na stałe zestaw pytań dotyczących subiektywnej jakości życia.

W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie szerokiego kręgu odbiorców na kompleksowe oceny sytuacji społecznej, w 2011 r. wprowadziliśmy do systemu polskiej statystyki publicznej nowe wieloaspektowe *Badanie spójności społecznej*. Jego unikatowy charakter polega przede wszystkim na integracji – na poziomie danych indywidualnych – wszystkich najważniejszych aspektów szeroko rozumianej jakości życia zarówno w wymiarze obiektywnym, jak i subiektywnym. Cykliczne powtarzanie badania pozwoli na monitorowanie zmian rozwoju społecznego, w tym na ocenę skuteczności podejmowanych działań na rzecz walki z ubóstwem, integracji społecznej oraz rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego. Wyniki drugiej edycji badania są dostępne od października 2015 r.

Spójność
społeczna

W związku z zapotrzebowaniem ze strony władz rządowych i samorządowych, od 2011 r. realizujemy nowe badanie *Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej*. Uzyskana w wyniku badania charakterystyka demograficzna i społeczna gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej pozwala wyodrębnić obszary problemowe, wymagające pomocy zewnętrznej, a w efekcie dobrać odpowiednio ukierunkowane, skuteczne środki interwencji już od poziomu gminy.

Kluczowe znaczenie dla jednolitego systemu statystycznego służącego do monitorowania zdrowia ludności w krajach członkowskich UE mają ankietowe badania stanu zdrowia ludności. W Polsce przeprowadziliśmy w latach 2004-2014 trzy takie badania krajowe oraz dwa europejskie. Badania objęły nie tylko osoby dorosłe (zgodnie z wytycznymi UE), ale również populację dzieci w wieku 0-14 lat. Dane prezentujemy w obszernych raportach analityczno-tabelarycznych na poziomie kraju oraz według województw.

Ochrona
zdrowia

Od 2003 r., corocznie opracowujemy (zgodnie z międzynarodową metodologią SHA) *Narodowy Rachunek Zdrowia* dla Polski. Jest to zestawienie wszystkich wydatków na zdrowie według międzynarodowych klasyfikacji płatników, świadczeniodawców i funkcji ochrony zdrowia, a od 2013 r. – również schematów finansowania, przekazywane w postaci wspólnego kwestionariusza do Eurostatu, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. OECD) oraz Światowej Organizacji Zdrowia (ang. WHO). Wyniki rachunku, dostępne w publikacji branżowej GUS oraz w międzynarodowych bazach danych, umożliwiają m.in. prezentację wydatków na opiekę zdrowotną w Polsce na tle innych krajów i wykorzystywane są przez licznych odbiorców danych.

Uzupełniając oczekiwany przez odbiorców zakres danych z obszaru ochrony zdrowia wprowadziliśmy ponadto cykliczne (co 3 lata) badanie na temat zrealizowanego przez gospodarstwa domowe popytu na usługi zdrowotne *Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych*. W okresie 2003-2014 odbyły się 4 edycje tego badania.

Począwszy od 2014 r. prowadzimy zintegrowane badania w zakresie podróży: *Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej* oraz *Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach*. Stanowią one element spójnego systemu badań dla obszarów transgranicznych. Swoim zakresem obejmują gospodarstwa domowe, granice, otoczenie granicy, porty morskie i lotnicze. W badaniach tych wykorzystujemy różne źródła informacji (statystyczne bazy danych, oficjalne rejestry, inne administracyjne źródła danych, rejestry bankowe, automatyczne pomiary ruchu, Big Data) oraz stosujemy innowacyjne

Turystyka

rozwiązania metodyczne (zmodyfikowane metody estymacji, kalibracji wag, technik zbierania ankiet) i nowatorskie procedury przetwarzania danych. Dane wynikowe wykorzystywane są m.in. na potrzeby rachunków narodowych i bilansu płatniczego oraz statystyki obszarów transgranicznych. Służą zaspokojeniu potrzeb informacyjnych użytkowników krajowych (np. Narodowy Bank Polski, Ministerstwo Sportu i Turystyki), a także spełniają wymogi wynikające z przepisów międzynarodowych (Eurostat). Od 2012 r. stosujemy ujednoliconą na szczeblu europejskim metodologię badań dotyczących bazy noclegowej oraz popytu turystycznego, w tym rozszerzony zakres badania bazy noclegowej o pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne.

Kultura i sport

Aby lepiej dostosować prowadzone badania do potrzeb użytkowników w 2012 r. znacznie zmieniliśmy zakres przedmiotowy badania *Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej* (badanie cykliczne co 4 lata), które dostarcza informacji na temat preferowanych sposobów spędzania czasu przeznaczonego na sport i rekreację ruchową, pozwala na dokonanie oceny stopnia zaangażowania w uczestnictwo w sporcie i rekreacji ruchowej, oszacowanie przeciętnych wydatków przeznaczonych na ten cel, a także ustalenie poziomu wyposażenia gospodarstw domowych w sprzęt sportowy i oszacowanie przeciętnych wydatków poniesionych w badanym okresie na zakup i konserwację tego sprzętu oraz na udział w obozach i zajęciach sportowych. Wprowadziliśmy też nowe badanie na temat obiektów sportowych, przewidziane do realizacji co 4 lata, które dostarcza m.in. informacji dotyczących rodzaju obiektu, roku oddania do użytku lub ostatniej modernizacji znacznie podnoszącej jego standard, przystosowania dla osób niepełnosprawnych.

Badania statystyczne z obszaru kultury rozszerzyliśmy w ostatnich latach o badanie masowych imprez artystyczno-rozrywkowych oraz badanie rynku dzieł sztuki.

Statystyka gospodarcza

Wraz z przyspieszaniem procesu globalizacji, wzrasta zapotrzebowanie na informacje na temat skali, obszarów i efektów działalności prowadzonej przez grupy przedsiębiorstw, a także powiązań międzynarodowych podmiotów krajowych. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, od 2008 r. publikujemy dane na temat jednostek zagranicznych polskich przedsiębiorstw, natomiast od 2009 r. udostępniamy opracowania prezentujące wyniki finansowe oraz strukturę krajowych i międzynarodowych grup przedsiębiorstw.

Statystyka przedsiębiorstw

Miesięczne badania koniunktury gospodarczej, wprowadzone w GUS w latach 90-tych XX w., dostarczają informacji o bieżącej i przewidywanej sytuacji w poszczególnych rodzajach działalności na poziomie Polski. W związku z potrzebami zgłaszanymi głównie przez przedstawicieli samorządu, od 2011 r. wprowadzono dodatkowy – wojewódzki poziom agregacji wyników badań prowadzonych metodą przedsiębiorstw. Ponadto, w celu zapewnienia użytkownikom jednej, szybkiej i syntetycznej informacji na temat koniunktury, w 2009 r. opracowaliśmy i publikujemy co miesiąc, syntetyczny wskaźnik koniunktury gospodarczej dla Polski, którego metodologia jest wzorowana na europejskim wskaźniku odczuć ekonomicznych ESI, publikowanym przez Komisję Europejską.

Wykorzystując dane z rocznego badania przedsiębiorstw, od 2011 r. dostarczamy informacji charakteryzujących przedsiębiorczość w Polsce przy pomocy wybranych wskaźników przedsiębiorczości. Na bazie doświadczeń OECD i Eurostatu opracowaliśmy metodologię, według której ze zbiorowości podmiotów aktywnych w kolejnych trzech latach wyodrębniane zostały grupy przedsiębiorstw o zróżnicowanej kondycji ekonomicznej: szybkiego wzrostu, wzrostowe, stabilne, schyłkowe i szybkiego spadku. Ze zbiorowości przedsiębiorstw szybkiego wzrostu wyróżniono dodatkowo grupę tzw. gazel, tj. jednostek szybko rozwijających się i funkcjonujących na rynku nie dłużej niż 5 lat. Dla tak utworzonych kohort prezentujemy podstawowe wskaźniki przedsiębiorczości, od 2015 r. również według województw.

Wobec obserwowanego wzrostu zapotrzebowania na informacje dotyczące zmian klimatycznych wprowadziliśmy na przestrzeni ostatniej dekady szereg zmian w badaniach dotyczących środowiska. Jednym z przykładów takiego działania jest rozszerzenie zakresu danych o emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza, dostępnych dotychczas na poziomie krajowym, o dane na poziomie wojewódzkim.

**Ochrona
środowiska**

Uzyskane dane mogą posłużyć m.in. do analiz regionalnego rozkładu emisji gazów cieplarnianych, do dostosowania regionalnych polityk redukcji emisji do potrzeb i możliwości regionów oraz do oszacowania kosztów redukcji emisji dla różnych rozwiązań i technologii zastosowanych w województwach.

W celu sporządzenia zestawu informacji charakteryzujących lasy i leśnictwo w Polsce opracowano w ramach powstającego rachunku satelitarnego leśnictwa metodologię wyceny wartości gruntów leśnych i drzewostanów w Polsce. Wprowadzenie tej metodologii umożliwiło skorygowanie produkcji globalnej leśnictwa o istotną z punktu widzenia rachunków narodowych wartość przyrostu drzewostanów i objęło swym zasięgiem lasy wszystkich form własności oraz poszerzyło znaczenie leśnictwa w gospodarce narodowej, w tym również jego wpływ na inne działy gospodarki. Gromadząc dane o lasach w jednostkach fizycznych i monetarnych, rachunek satelitarny leśnictwa stanowi punkt wyjścia do wielu analiz społeczno-gospodarczych dla odbiorców informacji o lasach w Polsce.

Leśnictwo

W badaniach statystycznych na bieżąco uwzględniamy nowe zjawiska towarzyszące ciągłym zmianom w otoczeniu gospodarczym i społecznym. Od 2010 r. prowadzimy m.in. cykliczne badanie popytu na usługi, które pozwala na monitorowanie zjawiska *outsourcingu* wśród polskich firm. Celem tego badania jest pozyskanie informacji dotyczących zapotrzebowania przedsiębiorstw na wybrane rodzaje usług, kierunków ich pozyskiwania (kraj/zagranica), barier uniemożliwiających ich nabywanie oraz planów przedsiębiorstw w zakresie pozyskiwania usług.

**Transport
i usługi**

Nowym obszarem badań prowadzonych w GUS są *zachowania komunikacyjne ludności*. Obecnie prowadzimy działania, które mają na celu przygotowanie metodologii badania mobilności komunikacyjnej ludności zarówno dla potrzeb statystyki ogólnopolskiej oraz unijnej, jak i badań prowadzonych we własnym zakresie przez samorządy województw czy miast. Monitoring codziennych podróży mieszkańców różnych obszarów dostarczy informacji istotnych m.in. z punktu widzenia kształtowania polityki transportowej w wymiarze krajowym i unijnym oraz regionalnym.

Istotnym, nowym zagadnieniem badawczym jest *Transport intermodalny*. Celem podejmowanego obecnie badania z tego zakresu jest zebranie informacji o lokalizacji, infrastrukturze i wyposażeniu terminali intermodalnych w Polsce oraz identyfikacja łańcuchów w przewozach ładunków (krajowych i międzynarodowych), tworzonych przy współudziale dwóch lub więcej rodzajów transportu, z wykorzystaniem zunifikowanych jednostek ładunkowych (kontenery, nadwozia wymienne, naczepy siodłowe itp.). W Eurostacie trwają prace dotyczące możliwości opracowania statystyki przewozów intermodalnych w UE. Polska uczestniczy w tych pracach.

Uwzględniając potrzeby zgłaszane przez administrację rządową i samorządową, podmioty gospodarcze oraz środowiska naukowe, opracowano metodologię i dokonano szacunku wartości dodanej brutto w gospodarce morskiej w sektorze przedsiębiorstw, co umożliwi przedstawienie bardziej szczegółowych informacji o tej sferze gospodarki oraz o jej udziale w tworzeniu PKB.

Ponadto w badaniach z zakresu transportu morskiego i przybrzeżnego rozszerzeniu uległ zakres przedmiotowy badań dotyczący informacji o zdolności przeładunkowej portów morskich, stanu załogi statków, pasażerów wycieczkowców na wycieczce, którzy zeszli na ląd w celach turystycznych, grup towarowych.

Statystyka makroekonomiczna i wielodzielnicowa

Uwarunkowania makroekonomiczne, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne, mają znaczący wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych w Polsce. W związku z tym wzrasta zainteresowanie odbiorców analizą zagadnień makroekonomicznych, w tym dotyczących struktury wzrostu gospodarczego oraz cyklu koniunkturalnego.

Makro- ekonomia i finanse

Odpowiedzią na te potrzeby jest opracowywany corocznie na podstawie wyników różnych badań prowadzonych przez statystykę publiczną raport analityczny *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce na tle procesów w gospodarce światowej*, uzupełniany o pogłębione analizy związane z aktualnymi wydarzeniami gospodarczymi w Polsce i Unii Europejskiej, takimi jak: analiza deficytu strukturalnego, przedstawienie ram analizy sytuacji fiskalnej przez Unię Europejską (EU) i Międzynarodowy Fundusz Walutowy, analiza nierówności dochodowych w Polsce i EU, proces wychodzenia z kryzysu krajów Unii Europejskiej. Przykładem szybkiej reakcji na nową sytuację w gospodarce międzynarodowej jest też publikacja „Powiązania gospodarki polskiej z Rosją, Ukrainą i Białorusią – wybrane aspekty”. Publikacje wyróżniają się bardzo nowoczesną formą prezentacji danych, pozwalających szybciej i łatwiej zrozumieć zachodzące zjawiska makroekonomiczne.

Systematycznie prezentujemy zegar koniunktury, który jest wizualizacją analizy przebiegu cyklu koniunkturalnego dla Polski.

Oprócz analiz makroekonomicznych w ujęciu całej gospodarki, dokonujemy również analizy struktury różnic regionalnych, wykorzystując opracowaną przez OECD i zaadaptowaną do warunków polskich metodologię dekompozycji PKB (Produktu Krajowego Brutto) oraz WDB (Wartości Dodanej Brutto). Metoda dekompozycji umożliwia stworzenie syntetycznego obrazu sytuacji społeczno-gospodarczej jednostek terytorialnych (np. województw, regionów) w wyniku prostego i zrozumiałego – ale o dużej

wartości poznawczej – zestawienia i przetworzenia dostępnych danych statystycznych pochodzących z wielu różnych badań. Obrazuje się w ten sposób składowe wzrostu gospodarczego bądź różnic w poziomie PKB/WDB *per capita*, w tym produktywność poszczególnych sektorów gospodarki, sytuację na rynku pracy oraz zmiany demograficzne. Powyższa metoda znajduje także zastosowanie w analizie zróżnicowania wzrostu gospodarczego i jego struktury pomiędzy gospodarkami krajów UE.

W zakresie statystyki rynków finansowych rozszerzyliśmy zarówno zakres badań, w tym relacji sfery realnej gospodarki i rynków finansowych, jak i zakres analiz wybranych segmentów sektora finansowego. Dla lepszego wyjaśnienia procesów zachodzących na rynkach finansowych, prezentujemy je na tle uwarunkowań makroekonomicznych.

Ze względu na to, że nadzór finansowy i jego instytucje nie obejmują wszystkich segmentów rynku finansowego, rozwijamy badania i analizy zjawisk zachodzących w tej części rynku, np. leasingu, usług pożyczkowych czy windykacyjnych.

W związku z nowatorskim charakterem wielu wykorzystywanych metodologii, przy przygotowaniu analiz i opracowań współpracujemy ściśle ze środowiskiem naukowym, a wyniki analiz są przedmiotem publikacji naukowych i wystąpień konferencyjnych.

W ciągu ostatnich dwudziestu lat, zaszły znaczące zmiany gospodarcze, w szczególności dotyczące wzrostu roli technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procesie produkcji, znaczenia wartości niematerialnych i prawnych, produktów własności intelektualnej, działalności usługowej, czy globalizacji. Zmiany te wymusiły dostosowanie metod opracowywania statystyk makroekonomicznych. Wdrożony w 2014 r. przez statystyki krajowe wszystkich państw członkowskich UE nowy *Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA2010)* jest tym koniecznym i użytecznym dostosowaniem. Miało ono miejsce nie tylko w Europie, ale także na świecie. ESA2010 jest europejskim odpowiednikiem światowego systemu rachunków narodowych SNA2008, wdrożonego od 2010 r.

**Rachunki
narodowe**

Rachunki narodowe są fundamentem nowoczesnego systemu statystyki gospodarczej oraz stanowią ramy odniesienia dla opisu i analizy gospodarek. Dlatego dążymy do wcześniejszego udostępniania informacji z zakresu rachunków narodowych.

W 2013 r. podjęliśmy nowe przedsięwzięcie badawcze, tj. *szybkie szacunki kwartalne produktu krajowego brutto (PKB)*. Szybki kwartalny szacunek PKB stanowi integralną część rachunków narodowych i zestawiany jest zgodnie z obowiązującym wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej standardem metodologicznym i rachunkowym ESA2010. Gwarantuje zatem kompletność, spójność metodologiczną i porównywalność w czasie i przestrzeni (między krajami).

Wyniki są publikowane 45 dni po zakończeniu kwartału, a więc na 15 dni przed ogłoszeniem wyników regularnych kwartalnych szacunków PKB. Jest to wyjście naprzeciw oczekiwaniom użytkowników krajowych oraz organizacji międzynarodowych (Eurostatu, Europejskiego Banku Centralnego, Unii Gospodarczej i Monetarnej oraz innych) w zakresie terminów publikowania danych i uwzględnienia polskich szacunków w statystykach europejskich.

Rachunki satelitarne

Narzędziem pokazującym wzajemne oddziaływanie między gospodarką a środowiskiem są rachunki ekonomiczne środowiska. Jest to zagadnienie nowe nie tylko w naszym kraju, ale także w UE. Spełniając wymagania Eurostatu oraz oczekiwania użytkowników danych wdrożyliśmy Europejskie Rachunki Ekonomiczne Środowiska do systemu badań statystycznych w Polsce. Corocznie sporządzamy i przekazujemy do Eurostatu dane z zakresu trzech obecnie obowiązujących rachunków, tj. rachunków: przepływów materialnych, emisji do powietrza oraz podatków związanych ze środowiskiem. Od 2017 r. przekazywane będą również dane z zakresu rachunków sektora towarów i usług środowiskowych, wydatków na ochronę środowiska oraz rachunków energii. Rozpoczęliśmy już także prace nad metodologią zestawiania nowych rachunków środowiska, tj. rachunków wody, odpadów, lasów, które planuje się objąć unijnym prawodawstwem w 2020 r. W pracach nad rozwojem rachunków ekonomicznych środowiska w Polsce poza przedstawicielami statystyki uczestniczą reprezentanci kilku resortów oraz ośrodków naukowych.

Ceny

W odpowiedzi na zapotrzebowanie użytkowników danych, w celu przyspieszenia udostępnienia informacji o tendencjach w kształtowaniu się cen konsumpcyjnych do prac analitycznych, prowadzone są także prace mające na celu przygotowanie *szybkich szacunków miesięcznych wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI)*.

Badania i rozwój (B+R)

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zapotrzebowanie na dane statystyczne z zakresu rozwoju techniki. Szczególnego znaczenia nabierają dane dotyczące rozwoju tzw. technologii wschodzących (biotechnologia, nanotechnologia), uznawanych za jedne z kluczowych technologii, których rozwój powinien być priorytetem dla polskiego przemysłu w perspektywie do 2030 r. W związku z tym prowadzone i rozwijane przez statystykę publiczną badania z obszaru nauki i techniki uwzględniają również tematykę wysokich technologii. Od 2012 r. prowadzimy badanie *Nanotechnologia*, oparte na ramach metodycznych opracowanych przez grupę roboczą OECD, w której pracach braliśmy udział. Badanie *Biotechnologia* zostało natomiast uzupełnione o dane dotyczące: współpracy badawczej (partnerskiej) w działalności B+R w dziedzinie biotechnologii według obszarów zastosowania technik biotechnologicznych, nakładów zewnętrznych na działalność B+R w dziedzinie biotechnologii, zakupu patentów i licencji z dziedziny biotechnologii oraz obszaru dominującego w dziedzinie biotechnologii (w przedsiębiorstwach).

Rozszerzony od 2012 r. zakres podmiotowy badania *Działalność badawcza i rozwojowa (B+R)* umożliwi rejestrację danych dotyczących środków asygnowanych na działalność B+R na różnych szczeblach zarządzania (ministerstw, województw i miast).

Dysponujemy także danymi na temat *innowacji w przemyśle* oraz *w sektorze usług*, a zakres tych danych został w ostatnich latach rozszerzony o zagadnienia dotyczące współpracy innowacyjnej w ramach inicjatywy klastrowej oraz innych sformalizowanych form współpracy z zakresu ochrony własności intelektualnej.

Spółeczeństwo informacyjne

Szybki postęp w rozwoju technologii informacyjno-telekomunikacyjnych (ang. ICT) oraz zapotrzebowanie odbiorców, w tym międzynarodowych, wiąże się z koniecznością uwzględniania nowych obszarów badawczych w zakresie ICT. Badanie *Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego*

prowadzone jest ściśle z wymogami Unii Europejskiej, dlatego jego zakres ustalany jest w oparciu o coroczne rozporządzenie KE w tej sprawie. Odpowiadając na zapotrzebowanie odbiorców krajowych, dotyczące dostępności danych na poziomie regionalnym i wojewódzkim, publikujemy od 2007 r. dane na temat wykorzystania ICT w przedsiębiorstwach w przekroju wojewódzkim, a dane z badania wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych w podziale na regiony. W 2014 r. wyniki dotyczące gospodarstw domowych i osób, uzyskane na podstawie przeprowadzonego rozszerzonego badania, prezentowane zostały również na poziomie województw. Od 2014 r. pozyskujemy dane z Systemu Informacyjnego o Infrastrukturze Szerokopasmowej, którego gestorem jest Urząd Komunikacji Elektronicznej.

Statystyka regionalna

Badania regionalne w systemie statystyki publicznej wyróżnia podejście terytorialne. Obserwacje są prowadzone, a wyniki prezentowane w skali regionalnej i lokalnej. W badaniach stosuje się metody pozwalające na pokazanie relacji pomiędzy działaniem procesów makroekonomicznych a uwarunkowaniami lokalnymi. Takie podejście do badań wymaga identyfikacji obszarów o określonych cechach rozwojowych poprzez ich opis statystyczny, a następnie ich delimitacji jako obszarów wymagających wsparcia. Jest ono zgodne z przyjętym podejściem do regionalnego planowania interwencji polityk publicznych, których celem strategicznym jest zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym.

Statystyka regionalna określana jest jako dziedzina monitorująca wyznaczone w sposób administracyjny lub statystyczny jednostki terytorialne, jak również zdefiniowane specyficzne jednostki przestrzenne. Użytkowników interesują informacje klasyfikowane „tradycyjnie” (według przyjętych podziałów administracyjnych i statystycznych) oraz dla wymagających delimitacji obszarów funkcjonalnych (stref wewnętrzniejskich, obszarów metropolitalnych, przygranicznych, wspólnych rynków pracy i innych, wyznaczanych wg klasyfikacji DEGURBA). Obecny kierunek badań przestrzennych obejmuje również klasyfikację użytkowania ziemi i typologię gospodarczą gmin. W związku z tym rozwijamy metody statystyki małych obszarów i ich wykorzystanie na niższych poziomach agregacji niż obecnie stosowane, pozyskując w tym celu dane z rejestrów administracyjnych.

Wychodząc naprzeciw rosnącym i zmieniającym się (wobec dynamicznie zachodzących zmian otoczenia) potrzebom różnych grup użytkowników, wdrażamy w statystyce regionalnej rozwiązania systemowe. Tworzona jest sieć wielostronnej współpracy oraz implementacji efektywnych rozwiązań i narzędzi zarówno w zakresie zasad i organizacji współpracy, jak i obszarów działania. Współpraca ta przyjmuje charakter zarówno formalny (zawierane są porozumienia, podpisywane listy intencyjne), jak i roboczy (w ramach grup, zespołów roboczych).

Szczególną grupą odbiorców danych na poziomie regionalnym są decydenci, dla których stanowią one podstawę podejmowania decyzji, m.in. na etapie planowania i monitorowania polityk rozwoju.

Rozwój badań regionalnych stał się więc jednym z priorytetów polskiej statystyki publicznej. Impulsem sprzyjającym działaniom rozwojowym w obszarze statystyki regionalnej stało się nadanie Głównemu Urzędowi Statystycznemu statusu instytucji kluczowej w obszarze monitorowania polityki spójności. Wzmocnienie współpracy zewnętrznej w tym zakresie było możliwe dzięki podpisaniu w 2012 r. listu intencyjnego w sprawie współpracy pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego a Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego. GUS przystąpił do realizacji projektu **Statystyka dla polityki spójności**, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. Celem projektu jest zaspokojenie potrzeb informacyjnych w zakresie oceny efektywności interwencji publicznych współfinansowanych z funduszy europejskich. Intensyfikacja działań prowadzonych przez służby statystyki publicznej w obszarze badań regionalnych obejmuje nowe tematy, metodologie i wdrożenie nowych narzędzi badawczych. W efekcie, pozyskiwane są nowe wskaźniki oraz informacje wynikowe dla obszarów tematycznych dotąd niebadanych lub na bardziej szczegółowych poziomach przestrzennych.

Badania realizowane w ramach projektu pozwalają na obserwację zmian w poszczególnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego, m.in. w obszarach: pracujących i aktywności ekonomicznej ludności, ubóstwa i wykluczenia społecznego, zachowań transportowych ludności, dostępności i jakości usług publicznych, działalności badawczo-rozwojowej oraz sektora ICT, rachunków narodowych, handlu zagranicznego, turystyki. W latach 2013-2015 w ramach projektu *Statystyka dla polityki spójności* zrealizowano 31 prac badawczych i analitycznych, spośród których: 6 dotyczyło nowej tematyki badawczej (dotychczas nie podejmowanej przez statystykę publiczną), 20 – udoskonalenia lub opracowania nowej metodologii dla wcześniej prowadzonych badań (z jednoczesnym pozyskaniem danych dla nowych przekrojów terytorialnych lub/i tematycznych), a 5 – wypracowania nowych przekrojów terytorialnych lub/i tematycznych dla już realizowanych badań. Ponieważ jednym z głównych założeń projektu jest zwiększenie pokrycia informacyjnego dla niższych poziomów agregacji terytorialnej i poprawa jakości pozyskiwanych danych, realizowane prace badawcze obejmują zarówno analizę wykorzystania oraz implementację źródeł pozastatystycznych, jak również poszukiwanie nowych metod i narzędzi szacowania danych dla tych przekrojów. Jednym z przykładów zastosowania nowych metod badawczych jest nowatorskie podejście do wykorzystania danych jednostkowych zbieranych przez statystykę publiczną, w których zastosowano metody i techniki kontryfakcyjne.

Kształtowanie oferty statystycznej w zakresie statystyki regionalnej w sposób adekwatny do potrzeb użytkowników obejmuje zarówno działalność publikacyjną (w tym zwłaszcza rozwój wydawnictw o charakterze analitycznym, obejmujących tematykę porównań terytorialnych oraz zjawiska specyficzne dla poszczególnych regionów), jak i rozbudowę systemów bazodanowych.

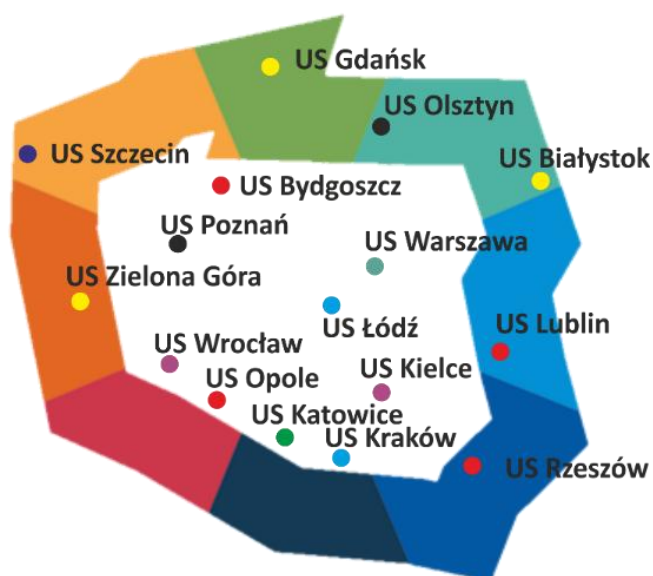
Największym w Polsce zbiorem informacji statystycznych o sytuacji gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska jest **Bank Danych Lokalnych (BDL)**. Zastąpił on udostępniany wcześniej Bank Danych Regionalnych. Jest to bezpłatny, ogólnodostępny i uporządkowany zasób, ujmujący informacje we wszystkich przekrojach podziału terytorialnego kraju. Jako produkt statystyki publicznej, zapewnia stały dostęp do aktualnych informacji rocznych i krótkookresowych. Umożliwia prowadzenie wielowymiarowych analiz statystycznych w układach regionalnych i lokalnych. Uzupełnieniem zestawu danych liczbowych są metadane, tj. definicje pojęć statystycznych oraz informacje metodologiczne. BDL, jako kompleksowa baza danych w przekrojach terytorialnych, stanowi źródło zasilania innych systemów i baz statystyki publicznej (jak: Działowe Bazy Wiedzy – „Atlas Regionów” i „Przekroje Terytorialne”, system monitorowania rozwoju STRATEG, Portal Geostatystyczny) oraz zewnętrznych systemów bazodanowych (m.in. bazy danych „System analiz samorządowych” Związku Miast Polskich, serwisów „Moja Polis” Stowarzyszenia Klon/Jawor i mojepaństwo.pl Fundacji E-państwo).

Produktem statystycznym, pierwotnie dedykowanym stronie samorządowej, a obecnie szeroko wykorzystywanym przez różne grupy odbiorców, jest **Statystyczne Vademecum Samorządowca**, ukazujące się corocznie od 2010 r. Z założenia pełni funkcję „portretów” jednostek terytorialnych. Zawiera najważniejsze informacje statystyczne (w tym przedstawione graficznie) dla wszystkich województw, powiatów, miast na prawach powiatu, gmin oraz obszarów metropolitalnych lub aglomeracji.

Szczególne znaczenie dla decydentów w regionie mają wskaźniki wykorzystywane do monitorowania realizacji polityk publicznych na szczeblu regionalnym, tj. celów założonych w strategiach ponadregionalnych, wojewódzkich oraz regionalnych programach operacyjnych. Dostęp do tych wskaźników zapewnia stworzony w 2013 r. **system monitorowania rozwoju STRATEG**.

Istotnymi rozwiązaniami wspomagającymi rozwój statystyki regionalnej i współpracę z użytkownikami informacji regionalnej są zmiany organizacyjne. Zapewniają one służbom statystyki publicznej niezbędny potencjał zdolny do szybkiego, dynamicznego reagowania na potrzeby informacyjne, analityczne i badawcze.

Wiodącą rolę w regionach pełnią urzędy statystyczne. W ich strukturach od 2010 r. funkcjonują **Wojewódzkie Ośrodki Badań Regionalnych** jako statystyczne centra wiedzy. Działają one przy istotnej eksperckiej roli i zaangażowaniu środowisk naukowych, szczególnie w obszarze rozwoju projektów badawczo-analitycznych o charakterze regionalnym. Ośrodki współpracują (tworząc sieć wzajemnie wspierających się interesariuszy wiedzy statystycznej) z jednostkami sfery publicznej i biznesowej.

Kierunkiem współpracy jest w szczególności usprawnienie procesów identyfikacji rzeczywistych potrzeb użytkowników, integracji źródeł informacyjnych, implementacji nowych metod i narzędzi komunikacji oraz funkcjonowania eksperckiego zaplecza analitycznego. W rezultacie Ośrodki tworzą sprawne systemy zarządzania kompleksową informacją statystyczną w regionie.

W efekcie prowadzonych w ostatnich latach działań, posiadamy aktualną i szczegółową wiedzę dotyczącą zapotrzebowania użytkowników na informacje statystyczne dotyczące skali regionalnej. Dążąc do zaspokojenia oczekiwań i postulatów odbiorców uzyskaliśmy dane dla nowych tematów oraz danych dla niedostępnych do tej pory poziomów terytorialnych. Wynikiem intensywnie rozwijanej współpracy partnerskiej jest pozyskanie informacji o możliwych do wykorzystania nowych źródłach pozastatystycznych oraz metodach badania zjawisk, które dotychczas nie były w usystematyzowany sposób monitorowane przez statystykę.

Nowatorskie rozwiązania w spisach powszechnych 2010-2011

Powszechny Spis Rolny (PSR 2010) oraz Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań (NSP 2011) został zrealizowany w formie projektu zarządzanego w nowoczesny sposób, przy wykorzystaniu nowych technologii informatyczno-telekomunikacyjnych oraz udoskonalonej metodologii. Działania GUS w zakresie metodyki i organizacji PSR 2010 i NSP 2011 miały na celu zebranie rzetelnych informacji, stanowiących podstawę do opracowania wysokiej jakości wyników informacji zaspokajających potrzeby użytkowników. W realizacji PSR 2010 i NSP 2011 przyjęto model mieszany, co oznacza, że oprócz danych pozyskanych bezpośrednio od respondentów, znaczący udział miały dane z rejestrów administracyjnych. Dane pozyskane z rejestrów wykorzystaliśmy na wszystkich etapach spisów – przygotowania, zbierania danych i opracowania wyników.

Także sposób zbierania danych był diametralnie różny od technik stosowanych we wcześniejszych spisach powszechnych. GUS wykorzystał jednocześnie cztery różne metody pozyskiwania danych, bazując na najnowocześniejszych technologiach informatycznych i teleinformatycznych. Taki sposób podejścia pozwolił na całkowitą eliminację formularzy papierowych. Obywatele mieli możliwość dokonania samospisu internetowego lub mogli zostać spisani przez rachmistrza spisowego (wyposażonego w urządzenie mobilne z aplikacją formularzową), lub przez ankietera telefonicznego. Podczas budowy aplikacji formularzowych, służących do elektronicznego dokonania spisu (dla obu spisów oraz w każdym kanale zbierania danych), zadbano o przejrzystość i zrozumiałość pytań spisowych, a także wprowadzono słowniki i podpowiedzi do pytań. Między innymi dlatego wiele osób wybrało możliwość samodzielnego spisania się przez Internet.

Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia wysokiej jakości danych, przy jednoczesnym dążeniu do optymalizacji kosztów i zmniejszenia obciążeń administracyjnych respondentów, a także ryzyko wzrostu braku odpowiedzi, w realizacji PSR 2010 i NSP 2011 wprowadziliśmy nowoczesne i relatywnie tańsze rozwiązania niż stosowane dotychczas. Opierały się one m.in. na pozyskaniu po raz pierwszy w spisach powszechnych w szerokim zakresie danych z 29 systemów (w większości administracyjnych) oraz wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych do pozyskania, gromadzenia i przetwarzania danych i metadanych z rejestrów administracyjnych oraz do badania zgodności metodologicznej rejestrów z systemem statystyki publicznej.

Proces zbierania danych wymagał organizacji i przygotowania różnych form przekazywania danych przez gestorów rejestrów, np. budowy aplikacji internetowej do bezpośredniego przekazywania danych drogą elektroniczną (z poziomu powiatów i gmin) w bezpiecznym połączeniu szyfrowanym oraz elektronicznej platformy do gromadzenia i przetwarzania danych.

Po raz pierwszy wykorzystaliśmy też System Informacji Geograficznej GIS (ang. *Geographic Information System*). Jest on systemem informacyjnym służącym do wprowadzania, gromadzenia, przetwarzania oraz wizualizacji danych geograficznych. W spisach powszechnych 2010-2011 GIS został wykorzystany przy tworzeniu map cyfrowych wykorzystywanych w aplikacjach mapowych podczas aktualizacji gminnej, obchodów przedspisowych oraz bezpośrednio w spisach powszechnych. Dzięki narzędziom GIS rachmistrz mógł przeglądać, edytować, dodawać lub usuwać punkty adresowe znajdujące się na mapie cyfrowej oraz szybko i sprawnie odnaleźć dany adres w terenie, a w razie niebezpieczeństwa, za pomocą przycisku alarmu, poinformować o tym dyspozytora. Dyspozytor na mapie cyfrowej mógł obserwować aktualną lokalizację rachmistrza w terenie, dzięki systemowi określania pozycji (GPS) w urządzeniu mobilnym.

Wprowadzenie w ostatniej edycji spisów szeregu nowatorskich rozwiązań wymagało poświęcenia szczególnej uwagi kwestii ochrony danych na każdym etapie prac spisowych oraz ochrony systemu informatycznego, dzięki któremu dane były zbierane, przetwarzane i udostępniane. Już na etapie projektowania systemu oraz przygotowania dokumentacji na potrzeby zamówień publicznych związanych z PSR 2010 i NSP 2011 opracowano specyficzne wymagania dotyczące bezpieczeństwa systemu, a następnie wdrożono środki zapewniające spełnienie tych wymagań. Zabezpieczenia wprowadzono na poziomie infrastruktury informatycznej i telekomunikacyjnej (urządzenia typu UPS i wydzielona sieć elektroenergetyczna) oraz na poziomie pojedynczego użytkownika (m.in. przetwarzanie danych wyłącznie z użyciem komputerów stacjonarnych autoryzowanych przez służby informatyczne GUS, konieczność uwierzytelnienia z wykorzystaniem identyfikatora użytkownika oraz hasła (obowiązkowo okresowo zmienianego) na komputerach, na których przetwarzano dane osobowe, uniemożliwienie wykonywania nieautoryzowanych kopii danych osobowych przetwarzanych przy użyciu systemów informatycznych itp.). Dodatkowo zastosowano szereg środków ochrony przed szkodliwym oprogramowaniem, a wykonawcy systemów spisowych opracowali szczegółowe procedury bezpieczeństwa, które były stosowane w trakcie działań spisowych.

Wykorzystując szereg innowacyjnych rozwiązań oraz przenosząc ciężar na elektronizację i teleinformatykę, uzyskaliśmy rzetelne i kompletne wyniki spisów przy jednoczesnej redukcji kosztów oraz, co ważne, akceptację i zadowolenie społeczne. Nowa technologia, zastosowana z powodzeniem w spisach powszechnych, jest obecnie wykorzystywana z równie dobrym skutkiem w badaniach ankietowych.

Projekt PSR 2010 i NSP 2011, z uwagi na swoją innowacyjność, został w dniach 17-18 listopada 2011 r. zaprezentowany na 6. Europejskiej Konferencji Ministrów e-Rządu w Poznaniu *Ponadgraniczne serwisy e-Rządu dla Europejczyków* i spotkał się z dużym zainteresowaniem uczestników z państw członkowskich UE. Polskie rozwiązania spisowe wielokrotnie przedstawiane były na różnych forach europejskich, w tym Eurostatu oraz w ramach dwustronnej współpracy z wieloma krajami. Zaprezentowane zostały również przez przedstawiciela GUS na Międzynarodowej Konferencji na temat metod przeprowadzania spisów, która odbyła się w Waszyngtonie w dniach 31 lipca-1 sierpnia 2014 r.

Rola statystyki w monitorowaniu polityk rozwoju

Statystyka publiczna, jako gestor oficjalnych informacji statystycznych, pełni kluczową rolę w procesie monitorowania rozwoju społecznego i gospodarczego. Jej zadaniem jest dostarczanie danych niezbędnych dla zarządzania i podejmowania decyzji. Dane te mają informować o aktualnej sytuacji, obrazować skuteczność podejmowanych działań oraz postęp w realizacji celów strategicznych określonych przez rządzących. Takie wymagania to efekt nowego sposobu myślenia o statystyce, jako podstawowym narzędziu nie tylko diagnozowania, ale także programowania i monitorowania rozwoju społeczno-gospodarczego, a więc ważnym instrumencie decyzyjnym.

Wiarygodna i dobrej jakości informacja jest niezbędna dla osiągnięcia sukcesu decyzyjnego. Wymagania stawiane wobec informacji, która powinna być wykorzystywana w prowadzeniu polityki opartej na faktach, spełniają dane pochodzące z oficjalnej statystyki publicznej. Wśród ogromnej ilości udostępnianych wskaźników można zidentyfikować takie, których analiza jest szczególnie ważna dla kształtowania polityki rozwoju. Są to z pewnością mierniki, które zostały uwzględnione w obowiązujących strategiach i programach, jako monitorujące wyznaczone cele.

Statystyka publiczna aktywnie uczestniczy w procesie zarządzania strategicznego. Na etapie prac

konceptyjnych stanowi wsparcie w zakresie wypracowywania wskaźników służących do monitorowania celów strategicznych i programowych. W tej roli statystyka publiczna była angażowana w opracowywanie

krajowych i regionalnych strategii rozwoju, Umowy Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych. Efektem tych działań jest przede wszystkim lepsze dopasowanie wskaźników do założonych celów rozwojowych i priorytetów inwestycyjnych.

Wielostronna współpraca w zakresie tworzenia systemów monitorowania polityk publicznych pozwala również statystyce publicznej na pełniejszą identyfikację luk informacyjnych oraz ukierunkowanie badań statystycznych na działania, które pozwolą diagnozować sytuację społeczno-gospodarczą kraju i regionów w sposób kompletny, obejmując obserwacją również zjawiska dotychczas niemonitorowane.

Mając na uwadze wielość dokumentów strategicznych oraz rozproszenie informacji, GUS podjął się identyfikacji i uporządkowania miar monitorujących rozwój oraz zgromadzenia w jednym miejscu dokumentów strategicznych i danych dla potrzeb ich monitorowania. W ten sposób powstał system STRATEG, którego rolą jest zapewnienie społeczeństwu informacji na temat monitorowania rozwoju oraz wsparcie decydentów w procesie zarządzania strategicznego (krajem lub regionem).

Portal STRATEG zapewnia łatwy i szybki dostęp do danych statystycznych oraz ułatwia dokonywanie analiz (na poziomie krajowym i regionalnym) i porównań międzynarodowych. Dzięki nowoczesnym narzędziom do wizualizacji graficznej możliwa jest prezentacja danych na wykresach i mapach. Użytkownicy korzystający z systemu mogą również rozwijać swoją wiedzę, zapoznając się z definicjami i opisami wskaźników statystycznych.

SYSTEM MONITOROWANIA ROZWOJU
strateg.stat.gov.pl

Zmień kontrast: A A A A | Mapa strony | O systemie | Pomoc | Kontakt | EN

strateg STRONA GŁÓWNA STRATEGIE I PROGRAMY POLITYKA SPÓJNOŚCI OBZARY TEMATYCZNE PORTRET JT WYSZUKAJ WSKAŹNIK METADANE I ANALIZY

Strona główna --->>

1 2 3 4 5 6

WYSZUKAJ WSKAŹNIK - wybierz wskaźnik do analizy

OSTATNIO DODANE

01.10.2015 - Aktualizacja danych

System został zasilony danymi dla wskaźników monitorujących strategię ponadregionalną **Strategię Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030** (przyjęta przez Radę Ministrów). Ponadto zaktualizowano dane dla części wskaźników z obszarów tematycznych: Dochody ludności; Integracja społeczna; Edukacja i wychowanie; Energia; Infrastruktura; Kapitał społeczny; Kultura; Turystyka; Sport; Ludność; Ochrona środowiska; Ochrona zdrowia; Produkcja; Sprzedaż detaliczna; Ceny; Przedsiębiorczość i konkurencyjność; Rachunki narodowe; Rolnictwo; Rynek pracy; Transport i łączność; Wymiana międzynarodowa; Inwestycje zagraniczne.

BAZY DANYCH

BDL
Bank Danych Lokalnych

INNE SYSTEMY MONITOROWANIA

ZOBACZ RÓWNIEŻ

PORTAL INFORMACYJNY GUS

Copyrights © 2014 - System monitorowania rozwoju
Portal współfinansowany ze środków budżetu państwa z budżetu państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013
Polityka prywatności oraz oświadczenie o dostępności

KAPITAŁ LUDZKI
MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY I ROZWOJU
GUS
UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Ponad dwuletni okres funkcjonowania systemu STRATEG dowodzi, że jest to bardzo przydatne narzędzie, wykorzystywane przez różne grupy użytkowników. O jego atrakcyjności decyduje usystematyzowana zawartość informacyjna, przyjazna forma prezentacji i intuicyjne użytkowanie.

Budowa systemu STRATEG przyczyniła się również do wzmocnienia pozytywnego wizerunku polskiej statystyki publicznej. Portal spotkał się z uznaniem zarówno na arenie krajowej jak i międzynarodowej, gdzie uzyskał status dobrej praktyki. Jego udostępnienie potwierdziło znaczenie Głównego Urzędu Statystycznego jako nowoczesnej instytucji i profesjonalnego partnera. Wartością

dotaną tych działań, przynoszącą korzyści dla wszystkich zaangażowanych stron, jest wzajemna edukacja zarówno w kontekście statystycznym, jak również uwarunkowań budowy strategii rozwojowych i programów operacyjnych.

Szczególnym obszarem, który dostarcza danych do monitorowania rozwoju poprzez analizy sytuacji makroekonomicznej kraju oraz kształtowania na tej podstawie polityki społecznej i gospodarczej są rachunki narodowe. Są one źródłem wielu wskaźników leżących u podstaw zarówno krajowego, jak i europejskiego zarządzania gospodarczego.

Dochód narodowy brutto (DNB) stanowi kluczowy element dla wyliczania budżetu Unii Europejskiej. Wskaźniki dotyczące relacji deficytu i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB są wykorzystywane do określania europejskich polityk fiskalnych w ramach procedury nadmiernego deficytu. Dane o PKB według regionów są wykorzystywane przy podziale funduszy strukturalnych.

Dane statystyki publicznej, w tym rachunków narodowych, stanowią w znacznym zakresie podstawę informacyjną procedury nierównowag makroekonomicznych (ang. MIP). Istotą procedury jest monitorowanie polityk gospodarczych państw członkowskich w celu zapobiegania narastaniu nadmiernych nierównowag makroekonomicznych. Dane przekazują krajowe urzędy statystyczne oraz banki centralne (w tym GUS i NBP), aktywnie uczestniczące w ten sposób w kształtowaniu jednej z ważniejszych polityk koordynacji i nadzoru UE. Zakres statystyk przekazywanych przez GUS obejmuje obszar rachunków narodowych, statystyki cen oraz rynku pracy. Równoległe do opracowywania statystyk, z których pochodzą dane, GUS uczestniczy w tworzeniu europejskiego systemu jakości w tym obszarze.

Ponadto, wskaźniki dotyczące kwartalnego wzrostu PKB stanowią istotny element polityki monetarnej w strefie euro. Kluczowe zatem jest zapewnienie wysokiej porównywalności i dokładności danych. Gwarantuje to Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA2010.

Statystyka bliżej partnerów

Nasze starania, aby być instytucją przyjazną dla otoczenia, znalazły odzwierciedlenie w rozwiązaniach, które oferujemy partnerom statystyki publicznej: dostawcom danych, odbiorcom informacji statystycznych, autorom badań spoza GUS oraz innym instytucjom i osobom zainteresowanym działalnością statystyki i wynikami prowadzonych przez nią badań.

Szczególnie zależy nam na dobrym kontakcie z dostawcami danych, ponieważ ma on zasadnicze znaczenie dla procesu pozyskiwania danych, a tym samym dla całego procesu realizacji badania, w istotny sposób wpływając na poziom zaufania do statystyki publicznej. Badania realizowane są zarówno w formie elektronicznej poprzez Portal Sprawozdawczy GUS, jak i formie wywiadów bezpośrednich przeprowadzanych przez ankietera. W każdym przypadku do formularzy sprawozdawczych załączone są objaśnienia merytoryczne i wskazówki dotyczące sposobu wypełniania. Należy podkreślić, że niezależnie od przyjętych zautomatyzowanych rozwiązań komunikacyjnych pracownicy służb statystyki publicznej są zawsze gotowi do udzielania wyjaśnień i pomocy w bezpośrednich kontaktach lub w rozmowach telefonicznych.

Portal Sprawozdawczy GUS jest nowoczesnym narzędziem oferującym pakiet aplikacji przeznaczonych dla dostawców danych i umożliwiających realizację ich obowiązków sprawozdawczych. Zastosowane w formularzach elektronicznych rozwiązania, np. personalizacja, system pytań skierowujących, system pytań filtrujących, dołączenie słowników, aktywne definicje

i objaśnienia czy kontrola błędów, ułatwiają ich wypełnianie. Automatyczny system powiadomień wysyła na adres indywidualnego konta sprawozdawcy komunikaty związane z badaniem, np. powiadomienie o nałożonym obowiązku sprawozdawczym, powiadomienie o zbliżającym się terminie złożenia sprawozdania, monity w przypadku przekroczenia

terminu). Sprawozdawca ma również możliwość dostępu (po zalogowaniu na swoje konto w portalu) do wykazu sprawozdań, do złożenia których jest zobowiązany.

W urzędach statystycznych wyznaczono pracowników odpowiedzialnych za udzielanie wyjaśnień sprawozdawcom – odrębnie dla każdego sprawozdania, a ich listy wraz z danymi kontaktowymi (numerami telefonów oraz adresami e-mail) są dostępne na stronach internetowych GUS: zarówno na stronie Portalu Sprawozdawczego, jak również na stronie zawierającej wzory formularzy sprawozdawczych. System pomocy obejmuje także materiały informacyjne, przewodniki, wyjaśnienia dotyczące funkcjonowania samego systemu sprawozdawczości elektronicznej.

Dużą wagę przywiązujemy do profesjonalnego przygotowania ankietów przeprowadzających badania za pomocą wywiadu bezpośredniego lub telefonicznego. Ankieter jest przygotowany do odpowiedzi na pytania dotyczące nie tylko realizowanego badania, ale również bardziej ogólne, np. dotyczące funkcjonowania systemu statystyki publicznej. Warto zaznaczyć, że gospodarstwa domowe wylosowane do badania są wcześniej informowane listownie o badaniu oraz o terminie jego realizacji. Podobnie jak w przypadku sprawozdań, respondent ma możliwość uzyskania wyjaśnień dotyczących badań ankietowych (obejmujących m.in. weryfikację tożsamości ankietera realizującego dane badanie) ze strony wyspecjalizowanego personelu urzędów statystycznych. Oprócz nazwisk oraz danych kontaktowych pracowników odpowiedzialnych za pomoc respondentom, na stronach poświęconych badaniom ankietowym zamieszczona są m.in. wzory ankiet wykorzystywanych w badaniach, harmonogram realizacji poszczególnych badań oraz inne przydatne dla respondenta informacje.

Nasze starania dotyczą również dostawców danych z administracyjnych i pozaadministracyjnych systemów informacyjnych. Dbamy o dobrą komunikację i współpracę oraz wsparcie w przypadku pojawiających się problemów.

W odpowiedzi na oczekiwania odbiorców wyników informacji wykorzystujemy nowoczesne technologie udostępniania. Podstawowym kanałem jest zmodernizowany i rozbudowany Portal Informacyjny GUS.

Portal zawiera bogatą informacyjnie ofertę banków i baz danych (Bank Danych Lokalnych, Portal Geostatystyczny, System Monitorowania STRATEG, Baza Demografia, Baza Handel Zagraniczny, Baza organizacji i instytucji polskich i polonijnych za granicą, Statystyczne Vademecum Samorządowca).

Dla użytkowników dostępna jest również ułożona tematycznie baza publikacji GUS. Odwiedzający Portal Informacyjny mają również dostęp do wszystkich informacji sygnalnych, komunikatów i wskaźników ogłaszanych przez Prezesa GUS. Mediom dedykowana jest specjalna zakładka zawierająca m.in. komunikaty, obwieszczenia, aktualności, terminy konferencji i briefingów. Na portalu zamieszczony jest także Biuletyn Informacji Publicznej GUS (BIP), w którym dostępne są informacje o organizacji statystyki publicznej oraz ogłoszenia, w tym o realizowanych zamówieniach i przetargach oraz wolnych miejscach pracy w resorcie. Za pomocą portalu można również połączyć się z prowadzonymi przez statystykę publiczną rejestrami REGON i TERYT.

Nasze dążenia do jak najlepszego dostosowania strony internetowej do potrzeb użytkowników zostały docenione. Strona internetowa GUS została wybrana „Stroną Roku 2014” w kategorii Administracja Publiczna w jubileuszowej X edycji prestiżowego konkursu *Webstarfestival* na najlepsze strony i kreacje w polskim internecie. Serwis GUS otrzymał dwie statuetki: Webstar Akademii Internetu i Webstar Internautów.

Cenioną przez wielu odbiorców danych bezpośrednią formę komunikacji zapewnia sieć informatoriów statystycznych zlokalizowanych w Centralnym Informatorium GUS oraz przy urzędach statystycznych w województwach. Z myślą o użytkownikach danych, wprowadziliśmy udogodnienia, które pozwalają korzystać z zasobów informacyjnych statystyki, poznawać nowe produkty statystyczne, szybciej uzyskiwać dostęp do danych i analiz oraz edukacji statystycznej. Informatoria posiadają wydzielone stanowiska komputerowe (do pracy na miejscu, z możliwością korzystania ze zbiorów bibliotecznych w czytelnich) oraz sale szkoleniowo-konferencyjne, wyposażone w stanowiska komputerowe dla użytkowników i sprzęt videokonferencyjny. Utworzono też stanowiska dla naukowców, dzięki którym mogą oni pod okiem wykwalifikowanych pracowników statystyki, korzystać z nieidentyfikowalnych danych jednostkowych. Informatoria statystyczne dzięki zniesieniu barier architektonicznych są dostępne również dla osób z ograniczeniami ruchowymi. Dla osób z dysfunkcją słuchu udogodnieniem jest możliwość porozumienia się w urzędzie w języku migowym. Profesjonalną obsługę różnych grup odbiorców zainteresowanych statystyką zapewnia wykwalifikowana kadra specjalistów.

Wszyscy zainteresowani publikacjami statystycznymi mogą korzystać z zasobów Centralnej Biblioteki Statystycznej (CBS). Niedawno przeprowadzone prace modernizacyjne zwiększyły dostępność zasobów i usług informacyjnych świadczonych użytkownikom. Dziś każdy odwiedzający CBS ma możliwość korzystania z zasobów książkowych i elektronicznych w nowoczesnej przestrzeni, wyposażonej w stanowiska stacjonarne oraz skomputeryzowane. CBS oferuje również wygodny, wirtualny dostęp do katalogu (z możliwością wypożyczenia interesujących pozycji) oraz bibliotekę cyfrową w systemie ALEPH (moduł ADAM).

Kolejną formą kontaktu statystyki publicznej z użytkownikami, ukierunkowaną głównie na społeczne propagowanie statystyki, jest komunikacja pośrednia za pomocą infolinii statystycznej, obsługi listowej, mailowej, FAQ.

W ramach komunikacji pośredniej, skoncentrowanej na działaniach promocyjnych, rzecznik GUS i rzecznicy w urzędach wystosowują oficjalne wypowiedzi i komentarze dla mediów. Statystyka publiczna aktywnie uczestniczy w wystawach, targach i konferencjach odbywających się na terenie całego kraju, w czasie których prezentowane są wyniki najnowszych badań, publikacje czy bazy danych. Uczestnicy takich spotkań mogą zapoznać się z zasobami statystyki publicznej oraz możliwościami funkcjonalnymi dostępnymi baz danych. Ponadto GUS prowadzi nieprzerwaną współpracę z mediami oraz obejmuje patronatem honorowym przedsięwzięcia związane tematycznie z misją i zakresem zadań realizowanych przez statystykę publiczną.

W ciągu ostatniej dekady statystyka publiczna miała okazję świętować wiele jubileuszy. Były one okazją do zorganizowania szeregu konferencji i dyskusji panelowych dotyczących roli statystyki publicznej w funkcjonowaniu państwa. Wydarzenia te były również doskonałą okazją do promocji statystyki publicznej i popularyzacji wiedzy statystycznej.

Od 2010 r. polska statystyka publiczna uczestniczy w organizowanych co 5 lat w październiku obchodach Światowego Dnia Statystyki. Dzień ten staramy się uświetnić uroczystą konferencją naukową. Natomiast w Dniu Statystyki Polskiej (9 marca) Główny Urząd Statystyczny organizuje corocznie dni otwarte. Do wspólnego uczczenia naszego święta zapraszamy studentów i uczniów szkół średnich. Spotkania te są okazją do prezentacji Urzędu, jego historii i struktury, oraz misji i realizowanych zadań.

Statystyka publiczna oferuje ponadto bogaty wachlarz szkoleń i warsztatów, kierowanych do różnych grup odbiorców, w zależności od ich potrzeb i zainteresowań. Podczas warsztatów uczestnicy samodzielnie testują nowe funkcje narzędzi oferowanych przez GUS, np. tworzą przykładowe kartogramy z interesującymi ich danymi z Portalu Geostatystycznego lub generują raporty z BDL. Studentom proponujemy praktyki zawodowe, a do dzieci i młodzieży szkolnej kierowana jest bogata oferta zajęć edukacyjnych i lekcji poświęconych statystyce. Dodatkowo cyklicznie organizowane są konkursy o tematyce statystycznej. Takie podejście pozwala łączyć naukę z zabawą.

W dobie Internetu do nauki służą w dużej mierze narzędzia dostępne on-line. GUS podążając za współczesnymi trendami udostępnił Portal Edukacyjny, dzięki któremu każdy może poszerzyć swoją wiedzę na temat statystyki. Portal zawiera zakładki skierowane do różnych grup odbiorców, w tym do najmłodszych dzieci.

Sprawozdawczość elektroniczna jako podstawowa forma zbierania danych

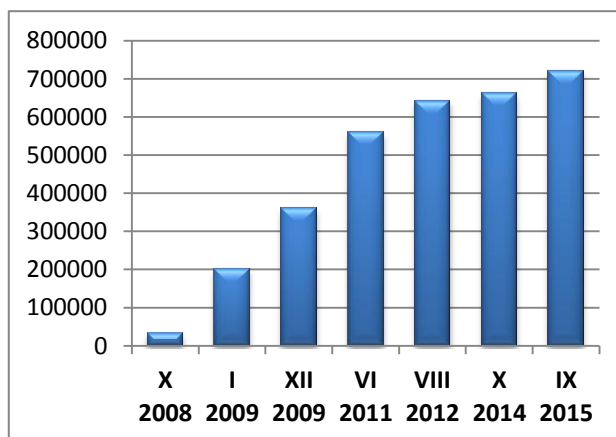
Zauważalny, zwłaszcza w pierwszej dekadzie XXI wieku, dynamiczny wzrost zainteresowania korzystaniem z Internetu, w tym również dla celów realizacji spraw urzędowych, a także podjęte przez rząd szeroko zakrojone działania na rzecz informatyzacji państwa, nie pozostały bez wpływu na funkcjonowanie polskiego systemu statystyki publicznej. Zasadniczym przeobrażeniem uległ przede wszystkim model zbierania danych w ramach realizowanych badań statystycznych, oparty przez dziesięciolecia na wykorzystywaniu papierowych formularzy sprawozdawczych, przesyłanych drogą pocztową do respondentów – uczestników badań, a następnie wypełnianych przez respondentów danymi i odsyłanych – również drogą pocztową – urzędowi statystycznemu. Anachroniczność tego modelu, dostrzegana zarówno przez samych respondentów, jak i statystyków, skłoniła GUS do poszukiwania rozwiązań mających na celu stopniowe odchodzenie od papierowej formy formularza sprawozdawczego i zastąpienie jej formą elektroniczną.

Milowym krokiem na tej drodze było uruchomienie w 2007 r. Portalu Sprawozdawczego GUS – internetowej platformy, której podstawowym celem jest umożliwienie sprawozdawcom uczestniczącym w badaniach statystycznych wypełniania formularzy sprawozdawczych w postaci elektronicznej (na ekranie komputera) oraz ich przekazywania służbom statystyki publicznej za pomocą Internetu. Wpisując się w szerokie spektrum działań związanych z informatyzacją administracji rządowej, Portal Sprawozdawczy stanowi zarazem rozwiązanie autonomiczne względem innych systemów informatycznych państwa, dedykowane wyłącznie dla potrzeb statystyki publicznej. Funkcjonowanie portalu opiera się na istnieniu indywidualnych kont użytkowników (sprawozdawców), służących zarówno celom sprawozdawczości statystycznej, jak również komunikacji sprawozdawcy z urzędem. Łatwość założenia konta, chronionego zarazem niepowtarzalnym hasłem i loginem (danymi uwierzytelniającymi każdego użytkownika) oraz łatwy dostęp do portalu ze strony internetowej GUS, przesądziły od samego początku jego istnienia o ogromnym powodzeniu wśród sprawozdawców.

Rozwój Portalu Sprawozdawczego GUS przyspieszyły jednak przede wszystkim zmiany prawne, które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2009 r. Na mocy wprowadzonych wówczas regulacji (potwierdzonych zapisami kolejnych rozporządzeń Rady Ministrów ustanawiających roczne programy badań statystycznych statystyki publicznej), elektroniczna forma przekazywania danych statystycznych jest obowiązkowa dla sprawozdawców. Jedynie dla najmniejszych przedsiębiorstw (o liczbie pracujących nieprzekraczającej 5 osób) dopuszczalne jest składanie sprawozdań w postaci papierowej. W rezultacie, tzw. formularz elektroniczny stał się podstawowym nośnikiem danych statystycznych, pozwalając zarówno sprawozdawcom, jak i statystykom na znaczną oszczędność czasu poświęcanego dotychczas na czynności związane ze sprawozdawczością statystyczną.

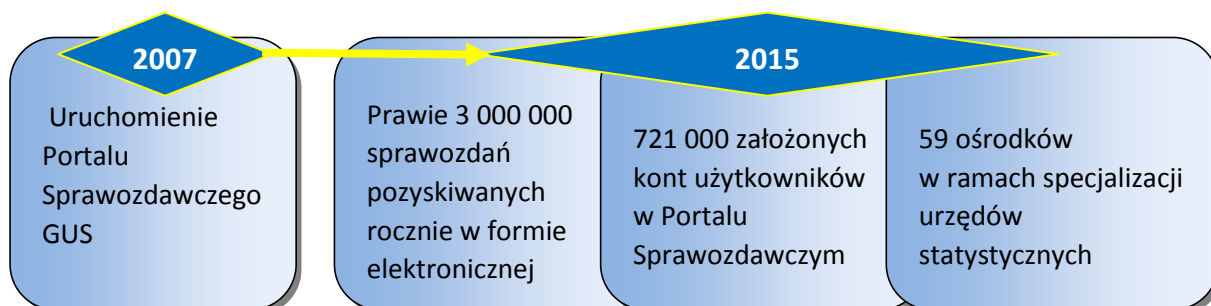
Za niepodważalną korzyść wynikającą z funkcjonowania Portalu Sprawozdawczego uznać należy również możliwość zaoszczędzenia kosztów ponoszonych w przeszłości przez GUS na druk i dystrybucję milionów egzemplarzy papierowych formularzy sprawozdawczych, a także kosztów ponoszonych przez sprawozdawców w związku z wysyłką sprawozdań drogą pocztową. Miarą sukcesu, jaki odniósł GUS na polu elektronizacji sprawozdawczości statystycznej, jest przede wszystkim stale rosnąca liczba kont użytkowników Portalu Sprawozdawczego.

Opisanym powyżej zmianom w dziedzinie sprawozdawczości, towarzyszyła również zasadnicza zmiana organizacji pracy służb statystyki publicznej. Dotychczasowa formuła realizacji zadań związanych z pozyskiwaniem sprawozdań papierowych przez urzędy statystyczne i ich oddziały właściwe terytorialnie z punktu widzenia siedziby danego sprawozdawcy nie przystawała do nowych rozwiązań, których istotę stanowi przekazywanie przez respondentów sprawozdań

nie wskazanemu urzędowi, lecz nieposiadającej fizycznej lokalizacji internetowej platformie gromadzącej dane. Odejście od „przypisania” sprawozdawcy do właściwego terytorialnie urzędu statystycznego, pozwoliło urzędom na specjalizację tematyczną umożliwiającą obsługę sprawozdawczości dotyczącej wybranej dziedziny statystyki z obszaru całego kraju. Zaowocowało to powołaniem w urzędach ośrodków specjalizujących się w wybranych tematach badawczych, np. Ośrodek Statystyki Przedsiębiorstw Niefinansowych Urzędu Statystycznego w Warszawie, Ośrodek Statystyki Kultury Urzędu Statystycznego w Krakowie, Ośrodek Statystyki Transportu i Łączności Urzędu Statystycznego w Szczecinie. Dzisiaj mamy 59 takich ośrodków.

W zakresie realizacji badań, ośrodki te odpowiedzialne są m.in. za przygotowywanie ogólnopolskich wykazów sprawozdawców na potrzeby danego badania, przetwarzanie ogólnopolskich danych zebranych przez Portal Sprawozdawczy z wybranych badań, czy wreszcie pomoc świadczoną sprawozdawcom w przypadku problemów towarzyszących sporządzaniu i przekazywaniu sprawozdań. Specjalizacja tematyczna urzędów statystycznych w realizacji zadań ogólnokrajowych wykonywanych na rzecz statystyki publicznej jako całości, pozwoliła na pogłębienie wiedzy eksperckiej personelu tych urzędów w zakresie poszczególnych dziedzin statystyki, stanowiąc wsparcie zarówno dla departamentów GUS będących jednostkami autorskimi poszczególnych badań, jak również dla respondentów oraz użytkowników danych.

W ostatnich latach rozszerzono zakres wykorzystywanych danych z uruchomionego programu monitoringu przyrodniczego, zwiększono ilość danych uzyskiwanych z systemu oceny jakości powietrza, rozszerzono zakres informacji pochodzących z podsystemu monitoringu jakości wód. Szeroko wykorzystywany jest także Centralny System Odpadowy Ministerstwa Środowiska.

Szczególnym przykładem wykorzystania nowych źródeł danych są badania beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz świadczeń na rzecz rodziny, które w całości oparte są na danych administracyjnych. Podstawę charakterystyki gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej stanowi Krajowy System Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS), a uzupełnieniem są dane z systemu emerytalno-rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz z rejestrów powiatowych urzędów pracy. Dane o beneficjentach świadczeń na rzecz rodziny pochodzą z systemów, których gestorem jest MPiPS, w tym głównie z Krajowego Systemu Monitoringu Świadczeń Rodzinnych.

Nowe źródła danych wykorzystujemy również w badaniu z zakresu przestępczości i wymiaru sprawiedliwości oraz z zakresu cen. Do badania cen towarów i usług konsumpcyjnych włączyliśmy notowania cen najpopularniejszych produktów, które są nabywane przez konsumentów poprzez Internet, co jest odpowiedzią na zmieniające się warunki dokonywania zakupów takich produktów jak np. zabawki, książki, kosmetyki, sprzęt AGD czy usługi turystyczne. W badaniu cen konsumpcyjnych, którego podstawowym celem jest monitoring zmian cen (inflacji) podjęliśmy prace związane z pozyskiwaniem danych o poziomach cen bezpośrednio z systemów informatycznych sieci handlowych, co przyczyni się do znacznego przyspieszenia zbierania danych dla określonych grup towarów oraz podniesienia jakości badań.

Przeprowadziliśmy pionierskie w skali całego kraju badanie dojazdów do pracy na podstawie danych Ministerstwa Finansów i ZUS. Wyniki tego badania okazały się bardzo przydatne dla wielu użytkowników, stanowiąc podstawę analiz oraz decyzji w obszarze rynku pracy, komunikacji, mieszkalnictwa, lokalizacji przedsiębiorstw itp.

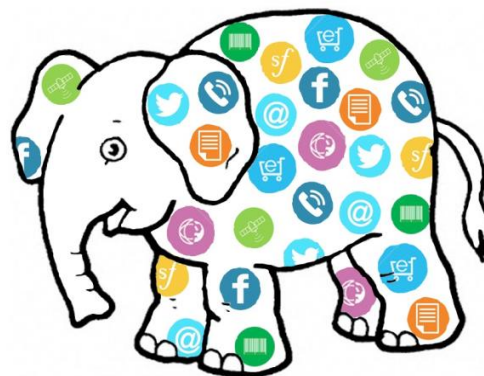
Jest jeszcze inny obszar poszukiwania nowych źródeł danych, który w ostatnich latach pochłania wysiłki statystyków na całym świecie. Czy jesteśmy w stanie wyobrazić sobie statystykę publiczną bez ankietów pukających do drzwi w celu przeprowadzenia wywiadu, czy też bez powiadomień przedsiębiorców o realizacji obowiązku sprawozdawczego? Jak najbardziej, powinniśmy zacząć przyzwyczajając się do zmian, jakie w zakresie źródeł danych niesie ze sobą przyrost danych w postaci cyfrowej (zwany BigData), nawet jeśli nie od razu będą one aż tak radykalne.

Dla zobrazowania skali zasobów określanych jako Big Data można przyjąć, że aby zapisać wszystkie dane, które powstają codziennie w Internecie potrzebne byłoby obecnie 400 milionów płyt DVD. Do tego dochodzą jeszcze dane z monitoringu i różnego rodzaju czujników. W 48 godzin produkowanych jest w Internecie więcej danych, niż od początku powstania cywilizacji do 2003 r. Big Data charakteryzuje się znaczącą dynamiką przyrostu zmiennych w czasie danych pochodzących z licznych źródeł, zapisanych w różnych formatach i strukturze, które są analizowane w czasie rzeczywistym, a co istotne razem dają one unikatową wartość informacyjną, ukrytą w dużych i złożonych strukturach danych. Statystyka publiczna nie może być obojętna na możliwości, jakie stwarza Big Data także dla tworzenia oficjalnych statystyk. Z zaangażowaniem uczestniczymy w pracach krajowych i międzynarodowych dotyczących weryfikacji użyteczności oraz możliwości wykorzystania wielkich zbiorów danych do badań statystycznych, prowadząc liczne prace metodologiczne nad koncepcją zastosowania Big Data w statystyce oraz analizując korzyści, jakie mogą przynieść, jak chociażby zmniejszenie obciążeń respondentów. Zamiast prowadzić badania dotyczące dojazdów do pracy, czy też nocnej i dziennej populacji (ludności przemieszczającej się w nocy lub w ciągu dnia) można byłoby wykorzystać zagregowane informacje o zmianie położenia telefonów komórkowych. Innym przykładem może być wykorzystanie danych pochodzących z sensorów umieszczonych na drogach do tworzenia statystyk na temat transportu drogowego czy natężenia ruchu i mobilności, poprzez integrację ich z innymi źródłami danych. Już teraz prowadzimy zaawansowane prace dotyczące badania cen nieruchomości z wykorzystaniem informacji z portali, ciesząc się uznaniem wielu państw na świecie.

Widzimy również możliwość wykorzystania Big Data do badania działalności instytucji szkoleniowych, ofert staży i praktyk, migracji zarobkowej, a także fluktuacji pracowników.

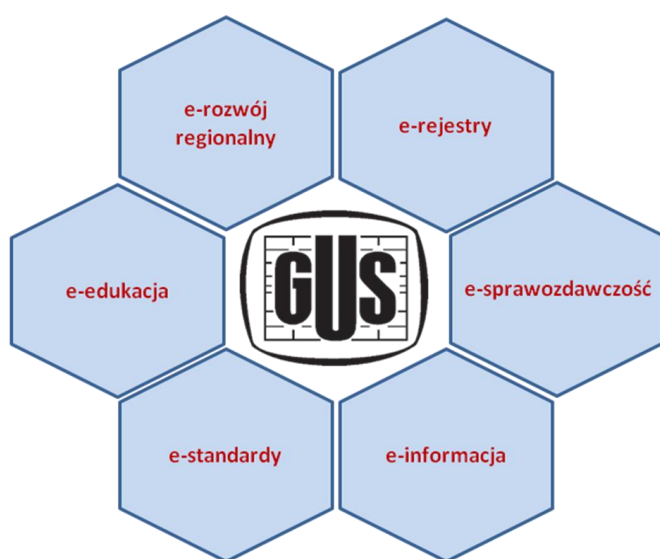
W ramach współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych przedstawiciele polskiej statystyki publicznej brali udział w pracach zespołów zadaniowych przygotowujących rekomendacje na temat roli Big Data w modernizacji produkcji i świadczenia usług statystycznych, opracowując części merytoryczne raportów końcowych w zakresie jakości, prywatności a także aspektów technicznych. Z uwagi na wciąż zmieniające się trendy wykorzystywania narzędzi IT, prace te są wciąż kontynuowane – z aktywnym zaangażowaniem naszych przedstawicieli.

Nowoczesne narzędzia informatyczne w statystyce publicznej

Statystyka polska, dzięki wysiłkom Głównego Urzędu Statystycznego, zawsze znajdowała się w czołówce firm i instytucji stosujących najnowsze rozwiązania informatyczne. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, dzięki współfinansowaniu przez Unię Europejską, stworzyliśmy **System Informacyjny Statystyki Publicznej (SISP)**, obejmujący swoim zakresem nowoczesne systemy i narzędzia informatyczne. Projekty realizowane w jednostkach statystyki publicznej stanowią istotny

element infrastruktury informatycznej państwa, zapewniając podmiotom życia społeczno-gospodarczego oraz obywatelom wygodny i bezpieczny dostęp do informacji statystycznych i standardów informacyjnych oraz możliwość wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych w formie elektronicznej. Na ich wszechstronność i nowoczesność składa się kompleksowe podejście, obejmujące wszystkie etapy powstawania nowoczesnego produktu statystycznego, poprzez wdrożenie e-Statystyki, tj. umożliwienie przez system

statystyki publicznej komunikowania się i świadczenia usług za pośrednictwem Internetu.

Jednym z istotnych elementów systemu informacyjnego statystyki publicznej jest projektowanie badań statystycznych na potrzeby rynku, odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych. Przy ich tworzeniu ważna jest wiedza o najnowszych rozwiązaniach teleinformatycznych, metodach badawczych oraz doświadczenie w opracowywaniu wartościowych wyników, budowane na przestrzeni lat poprzez zdobywanie odpowiednich umiejętności. Istotny wpływ ma w tym aspekcie posiadanie odpowiedniego sprzętu i oprogramowania, które ułatwiają i przyspieszają cały proces. Praca w lokalnej chmurze, obejmującej wszystkie jednostki statystyki publicznej, umożliwia płynną wymianę posiadanych informacji z pracownikami całego resortu, co ogranicza wydatki na transport i oszczędza czas. Cały system opiera się na wirtualizacji zasobów i jest dobrze zabezpieczony przed nieautoryzowanym dostępem.

Opisując genezę tworzenia badań statystycznych nie można zapomnieć, że najważniejszy jest pracownik, jego wiedza i zdolności, które można rozwinąć dzięki odpowiedniemu szkoleniu.

W procesie dydaktycznym wykorzystujemy najnowsze zdobycze nauki i techniki. Stworzyliśmy skuteczne, oparte na dostępie do Internetu i Intranetu, narzędzie edukacji pracowników statystyki – **Portal Edukacyjny**. Jest on dedykowany szerokiemu gronu odbiorców i służy również edukacji statystycznej społeczeństwa.

Statystyka publiczna pozyskuje dane statystyczne z wielu dostępnych źródeł, poczynając od wykorzystania źródeł administracyjnych poprzez własne systemy, jak Portal Sprawozdawczy czy badania ankietowe.

W **Portalu Sprawozdawczym** zastosowaliśmy ujednoczone podejście do zbierania danych od podmiotów gospodarczych, co pozwoliło na znaczne przyspieszenie uzyskiwania informacji, ograniczenie kosztów prowadzenia badań i zwiększenie jakości pozyskiwanych danych.

W zakresie statystyki społecznej i rolnej wykorzystujemy zarówno systemy pozyskiwania danych poprzez Internet, jak i systemy umożliwiające zbieranie informacji poprzez wywiad telefoniczny, czy przy pomocy ankietów. Systemy te są zarządzane poprzez własne oprogramowanie, integrujące różne formy pozyskiwania danych. Skala przetwarzania ankiet jest znaczna i tylko w przypadku badań rolnych obejmuje ok. 200 tys. gospodarstw, nie licząc przeprowadzanych co 10 lat: Spisu Rolnego i Spisu Powszechnego Ludności, obejmujących wszystkich obywateli Polski. Duża podmiotowość badań wymaga znacznej sprawności systemów, w którym są one przetwarzane. Ze względu na fakt, że statystyka uzyskuje dostęp zarówno do danych osobowych, jak i jednostkowych przywiązujemy dużą uwagę do bezpieczeństwa tych danych, budując środowisko zabezpieczające te systemy zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ostatnich latach duże znaczenie przywiązywaliśmy do dwustronnej komunikacji w zakresie przesyłania danych pomiędzy różnymi instytucjami i resortami, a GUS. Do komunikacji z systemami innych resortów przy pozyskiwaniu danych ze źródeł administracyjnych wykorzystywany jest m.in. system **TransGUS**, a pozyskane w ten sposób dane są składowane w Operacyjnej Bazie Mikrodanych, ulokowanej w środowisku specjalnie zabezpieczonym i o znacznych ograniczeniach dostępu.

Milowy krok na drodze do integracji rejestrów i systemów teleinformatycznych stanowi **udostępnianie danych z rejestrów REGON i TERYT poprzez realizowane automatycznie usługi**. Automatyzacja tych usług otwiera między innymi możliwość stworzenia dodatkowych udogodnień dla przedsiębiorcy w postaci ułatwienia oraz przyspieszenia procedury rejestracji działalności gospodarczej poprzez elektroniczną nadawanie numeru REGON. Powstał przyjazny interfejs użytkownika skorelowany z wewnętrznym **Systemem Elektronicznego Obiegu Dokumentów (SEOD)**, co skróciło czas reakcji na wpływające zapytania i przyspieszyło obsługę interesantów. Utworzyliśmy kanały komunikacyjne pomiędzy statystyką publiczną, a systemami w innych jednostkach administracji, jak Krajowa Ewidencja Podatników i Krajowy Rejestr Sądowy. Dostosowaliśmy i zintegrowaliśmy działanie rejestrów urzędowych: REGON i TERYT z krajowymi rejestrami i systemami ewidencyjnymi: Centralną Ewidencją Informacji o Działalności Gospodarczej, Rejestrem

Szkół i Placówek Oświatowych, rejestrami płatników ubezpieczeń społecznych prowadzonymi przez ZUS i KRUS, systemem PESEL oraz innymi rejestrami podmiotów i zbiorami danych.

Świadczenie tak zaawansowanych usług nie byłoby możliwe bez zbudowania wydajnych i niezawodnych systemów bazodanowych i **Hurtowni Danych Statystycznych (HDS)**. Zgromadzone dane statystyczne z badań są agregowane i transferowane do **Publicznej Hurtowni Danych (PHD)**, z której mogą być udostępnione szerokiemu gronu odbiorców bez naruszenia zasad tajemnicy statystycznej.

Dążymy do pełnego opisu tych danych w powstałym **Systemie Metadanych Statystycznych (SMS)**. Repozytorium systemu SMS zawiera m.in. pełen zestaw stosowanych przez statystykę publiczną klasyfikacji i list kodowych, a także opisów pojęć i zmiennych statystycznych, dokumentów metodologicznych, aktów prawnych, opisów struktur, reguł, praw użytkowników i wielu innych metadanych, umożliwiających z jednej strony przekazywanie odbiorcom informacji wyjaśniających, a z drugiej – sterowanie procesami statystycznymi.

Najbardziej interesującym z punktu widzenia odbiorcy indywidualnego systemem zbudowanym w ramach projektu SISP są **Dziedzinowe Bazy Wiedzy (DBW)**, realizujące dostęp do danych statystycznych wraz z możliwością tworzenia zestawień statystycznych i prowadzenia analiz. Zastosowana formuła platformy analitycznej umożliwia dowolne dopasowanie zakresu danych do potrzeb użytkownika, a tym samym łatwe przejście z poziomu danych do poziomu informacji, a następnie wiedzy i decyzji. Udostępnione bazy zapewniają również możliwość wizualizacji danych w formie tablic, wykresów i map, a także pobranie tych materiałów oraz ich wykorzystanie w ramach własnych opracowań i analiz. Dziedzinowe Bazy Wiedzy to nie tylko łatwość w dostępie do danych statystycznych oraz podstawa procesu podejmowania decyzji, ale również bogaty zakres dodatkowych informacji, obejmujący wyjaśnienia metodologiczne, zestawy linków do polecanych publikacji, opracowań i konferencji oraz ciekawostek związanych z daną dziedziną.

Dodatkowo, opracowany **System Wspomagania Analiz i Decyzji (SWAiD)** umożliwia przeprowadzanie analiz statystycznych w oparciu o dane zgromadzone w systemie Hurtowni Danych Statystycznych, Publicznej Hurtowni Danych i innych zasobach danych administrowanych i udostępnianych przez GUS.

Systemem zawierającym bardzo szeroki zakres zagregowanych danych w układzie terytorialnym jest **Bank Danych Lokalnych (BDL)**, który poprzez zastosowanie nowoczesnego interfejsu, wykorzystującego najnowsze techniki wyszukiwania, pobierania, przetwarzania i prezentowania danych jest doskonałym narzędziem dostępu do zasobów statystyki publicznej.

System STRATEG, zbudowany na potrzeby programowania i monitorowania polityk rozwoju, wraz z udostępnionym bogatym zestawem bazodanowym oferuje funkcjonalne narzędzia ułatwiające analizę zjawisk w formie wykresów i map.

Realizując zapotrzebowanie środowiska naukowego na dostęp do jednostkowych danych nieidentyfikowanych zaprojektowaliśmy i udostępniliśmy bezpieczne **wydzielone środowisko przetwarzania**, bazujące na danych z Analitycznej Bazy Mikrodanych (ABM) i oprogramowaniu SAS.

W ramach współpracy z instytucjami międzynarodowymi, m.in. Eurostatem, OECD, IMF, UNSD, które zainteresowane są danymi statystycznymi w formacie SDMX, uruchomiliśmy **modułowy system informatyczny GUS-SDMX**, którego poszczególne komponenty oferują specyficzne funkcjonalności w zakresie wymiany i udostępniania danych oraz metadanych zgodnie ze standardem SDMX. Część modułów wspiera wewnętrzny proces przygotowywania danych statystycznych w tym formacie i są one dostępne tylko dla pracowników statystyki. Jednakże system zawiera też moduły publiczne, umożliwiające m.in. dostarczenie przez Główny Urząd Statystyczny danych w formacie SDMX na potrzeby podmiotów krajowych i międzynarodowych. Standard SDMX jest regularnie wykorzystywany do przekazywania danych i metadanych do Eurostatu (system EDAMIS), został także wykorzystany do realizacji systemu CensusHub, zaprojektowanego przez Eurostat, ale adaptowanego przez GUS do udostępniania danych ze spisu NSP 2011 i umożliwiającego porównanie wyników spisów przeprowadzonych w wielu krajach Unii Europejskiej.

Niezależnie od systemów udostępniania danych zbudowaliśmy **System Prezentacji Informacji (SPI)**, który pozwala na dostęp do zasobów informacyjnych statystyki publicznej (system klasy CMS) oraz na uruchomienie platform i systemów umożliwiających świadczenie przez statystykę publiczną usług publicznych dla innych instytucji administracji publicznej, przedsiębiorców i obywateli. Efektem tych działań jest zwiększenie wkładu statystyki publicznej w informatyzację administracji publicznej i rozwój systemów informacji publicznej, a tym samym w rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Najważniejszym celem tak zbudowanego Systemu Informacyjnego Statystyki Publicznej jest dotarcie do odbiorców, co wymagało stworzenia efektywnego kanału komunikacji, spełniającego rosnące wymagania społeczeństwa, administracji publicznej, szeroko rozumianego biznesu i instytucji międzynarodowych. W tym celu stworzyliśmy szereg usług usprawniających komunikację z klientem, podniesienie komfortu pracy i upowszechnienie wiedzy o zjawiskach i procesach objętych badaniami statystycznymi. **System Informacji Skierowującej (SISk)** to usługa umożliwiająca wyszukanie w prosty sposób różnego rodzaju informacji statystycznych wytwarzanych poza GUS, które są dostępne w Internecie. Służy do tego głównie katalog linków, którego struktura pozwala szybko dotrzeć do poszukiwanych informacji. Drugim produktem jest wyszukiwarka, która pozwala na pełnotekstowe przeszukiwanie zasobu treści dostępnych na stronach internetowych instytucji zewnętrznych udostępniających dane statystyczne.

Komfort użytkowania systemów wprowadzonych w ramach projektu SISP został zwiększony poprzez uruchomienie **Infolinii Statystycznej**, która ma na celu profesjonalizację obsługi odbiorców produktów i usług statystyki publicznej oraz zwiększenie jakości i szybkości zaspokajania ich potrzeb. Generalnym założeniem systemu stworzenia infolinii było zbudowanie nowoczesnego aparatu komunikacji głosowej z odbiorcami usług informacyjnych statystyki, identyfikowanego i dostępnego poprzez jeden telefoniczny numer kontaktowy. Inicjalnie zaplanowana struktura tematyczna linii

wsparcia Infolinii Statystycznej obejmuje następujące usługi/systemy: Portal Sprawozdawczy, informacje statystyczne, rejestr REGON, klasyfikacje statystyczne, badania ankietowe.

Osiągnięcie tych wszystkich rezultatów nie byłoby możliwe bez posiadania odpowiedniej infrastruktury teleinformatycznej. W związku z tym rozbudowano wiele podsystemów w Centrum Przetwarzania Danych (CPD), Zapasowym Centrum Przetwarzania Danych (ZCPD), a także w urzędach statystycznych. Wśród tych podsystemów można wymienić: Informatoria Statystyczne, systemy WiFi, system Service Desk, System Kontroli Dostępu, systemy energetyczne, przeciwpożarowe, system powiadamiania głosowego oraz infrastrukturę sieciową statystyki publicznej, z systemem zarządzania i monitorowania, infrastrukturą techniczną i brokerem komunikacyjnym. Efektem tych prac jest rozbudowana pod względem technicznym i funkcjonalnym infrastruktura teleinformatyczna, ułatwiająca dostęp do świadczonych usług, umożliwiającą optymalizację procesu gromadzenia danych oraz zwiększenie wymiany danych pomiędzy systemami administracji publicznej.

W ramach rozpowszechniania wiedzy o statystyce i dostępu do informacji statystycznej w formie elektronicznej nie zapomnieliśmy o **digitalizacji** ogromnych **zasobów bibliotecznych**, jakimi dysponuje GUS. Centralna Biblioteka Statystyczna im. Stefana Szulca pełni funkcję głównej biblioteki kraju w zakresie statystyki, demografii, techniki statystycznej i dziedzin pokrewnych. Od 1998 r. Centralna Biblioteka Statystyczna weszła do grona bibliotek tworzących Narodowy Zasób Biblioteczny. Zdigitalizowane zasoby Centralnej Biblioteki Statystycznej zostały udostępnione w ramach federacji bibliotek cyfrowych oraz za jej pośrednictwem w ramach europejskiej multimedialnej biblioteki cyfrowej (EUROPEANA), co umożliwia szerokiemu gronu odbiorców łatwy i bezpośredni dostęp on-line do jej zasobów.

Informacja przestrzenna w statystyce

Proces rozwoju pozyskiwania i udostępniania informacji statystycznych w dużym stopniu bazuje na odniesieniu przestrzennym. Regionalne zróżnicowanie zjawisk i dynamizm zmian sprawiają, że optymalną formą prezentacji wyników badań stała się metoda kartograficzna.

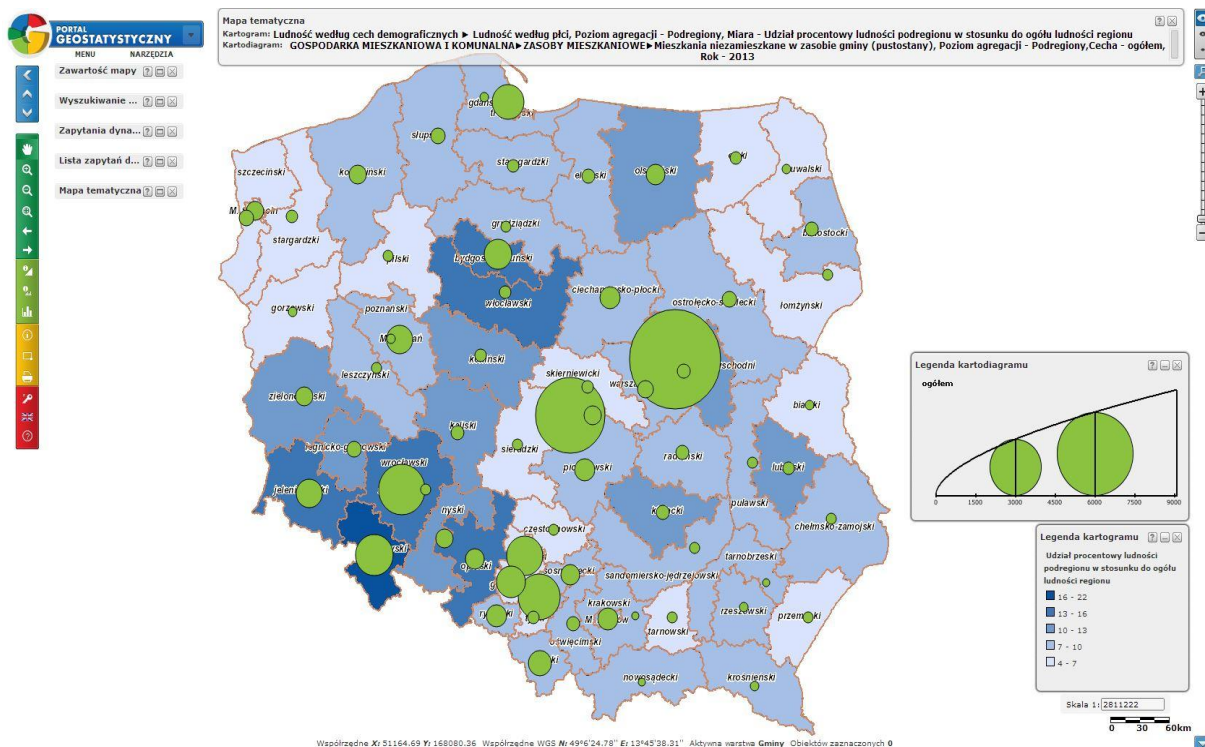
W celu zapewnienia takiej możliwości konieczne jest zbieranie i umiejscowienie zjawisk z dokładnością do punktu adresowego. Służby statystyki publicznej dysponują warstwą punktów adresowych wchodzących w skład przestrzennych baz adresowych, która została opracowana w ramach prac przygotowawczych do spisów powszechnych, tj. Powszechnym Spisie Rolnym 2010 (PSR 2010) i Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2011 (NSP 2011). Statystyczne punkty adresowe są określone przez atrybuty opisowe (województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer adresowy) i graficzne (położenie określone przez współrzędne x,y punktu adresowego). Z kolei obwody spisowe i rejony statystyczne określone są przez granice wektorowe oraz identyfikatory zgodne z rejestrem TERYT.

Działania związane z prowadzeniem oraz bieżącą aktualizacją przestrzennych baz adresowych realizowane są przy użyciu specjalistycznych narzędzi GIS (ang. *Geographic Information System*). Koncepcja przestrzennej bazy punktów adresowych oparta jest o nadanie lokalizacji przestrzennej wszystkim adresom budynków mieszkalnych oraz budynków, w których znajduje się przynajmniej jedno mieszkanie.

Zastosowanie narzędzi GIS pozwala również na lepsze prezentowanie danych na mapach zamieszczanych w różnych publikacjach statystycznych oraz na uzyskiwanie informacji statystycznej z baz danych przestrzennych i map.

Celem statystyki publicznej jest, aby w każdym przypadku odniesieniem przestrzennym był punkt adresowy określający badaną jednostkę. Proces ten jest w chwili obecnej realizowany i uwzględnia specyfikę poszczególnych operatów, w tym przede wszystkim operatu do badań rolnych, gdzie określenie lokalizacji jest w niektórych przypadkach możliwe jedynie jako wskazanie centroidy działki.

W celu prezentacji wyników spisów powszechnych Główny Urząd Statystyczny uruchomił Portal Geostatystyczny pod adresem geo.stat.gov.pl. Portal Geostatystyczny umożliwia użytkownikom szybki i łatwy dostęp do wyników informacji statystycznych pozyskanych w spisach powszechnych PSR 2010 i NSP 2011 oraz danych zgromadzonych w Banku Danych Lokalnych (BDL). Portal służy do przestrzennej prezentacji największego w Polsce zasobu informacyjnego, umożliwiającego publikację zagregowanych danych statystycznych w postaci różnego rodzaju analiz przestrzennych, prezentowanych na mapach z zachowaniem tajemnicy statystycznej.

Ponadto portal umożliwia dostęp do zbiorów danych przestrzennych dla dwóch tematów danych przestrzennych, dla których Prezes GUS jest organem wiodącym: jednostki statystyczne oraz rozmieszczenie ludności (demografia), za pomocą usług określonych w ustawie z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej. W portalu udostępnione są granice jednostek statystycznych (regiony, województwa, podregiony, powiaty, gminy, rejonów statystycznych i obwody spisowe), a także dane demograficzne odniesione do tych jednostek. W ramach tematu rozmieszczenie ludności (demografia) na szczególną uwagę zasługują zbiory prezentujące rozmieszczenie populacji w jednostkach statystycznych poniżej gminy, tj. w rejonach statystycznych, obwodach spisowych, a także siatce o oczku 1 km². Wszystkie zbiory dostępne są do pobrania bezpłatnie i bez konieczności rejestracji.

Portal Geostatystyczny jest sukcesywnie rozbudowywany, dzięki czemu użytkownicy mogą przeprowadzać zaawansowane analizy geostatystyczne na bazie wyników informacji statystycznych znajdujących się w zasobach portalu. Mogą również korzystać z dodatkowych funkcjonalności, jak: przygotowywanie map tematycznych na bazie własnych danych, wykonywanie zapytań przestrzennych w czasie rzeczywistym, korzystanie z danych BDL w pełnym zakresie z dostępem do wielu istotnych szeregów czasowych na różnych poziomach prezentacji, czy też zaawansowanej edycji wydruku mapy do celów publikacyjnych. Nowoczesne funkcjonalności zaimplementowane w portalu mają znaczący wpływ na usprawnienie procesu oraz zwiększenie zakresu pozyskiwanych informacji i metainformacji statystycznych w odniesieniu przestrzennym przez użytkowników aplikacji.

Prace związane z wykorzystaniem informacji geoprzestrzennej w polskiej statystyce publicznej zostały również docenione na arenie międzynarodowej. Przedstawiciele GUS biorą udział w wielu

organizacjach branżowych stanowiących wspólną platformę wymiany i wspierania zasad, strategii, metod, mechanizmów i norm w zakresie interoperacyjności i wzajemnych zmienności danych oraz usług geoprzestrzennych, m.in. w Komitecie Ekspertów Narodów Zjednoczonych ds. Globalnego Zarządzania Informacją Geoprzestrzenną (ang. UN-GGIM). Jednym z bardzo istotnych zagadnień poruszanych przez UN-GGIM jest integracja informacji geoprzestrzennej z informacją statystyczną. Na tym polu Polska uznawana jest za jednego ze światowych liderów w zakresie informatyzacji technik spisowych wykorzystujących zaawansowane narzędzia geoprzestrzenne. Jednocześnie nasz kraj jest uznawany za dobry przykład w zakresie przygotowania legislacyjnego, zapewniającego możliwość wzajemnego korzystania z istniejących zasobów informacyjnych administracji państwowej. Komitet UN-GGIM powołał specjalną grupę roboczą mającą opracować wytyczne w zakresie wykorzystania systemów informacji przestrzennej i dostępnych informacji geograficznych opracowywanych przez służby geodezyjno-kartograficzne na potrzeby statystyki, szczególnie w ujęciu zbliżającej się rundy spisów powszechnych 2020. Statystyka polska bierze również udział w realizacji projektów na szczeblu Unii Europejskiej: *Łączenie danych statystycznych z informacją geoprzestrzenną w państwach członkowskich* oraz *GEOSTAT 2*.

Celem pierwszego z projektów jest wspieranie procesów decyzyjnych, polegające na dostarczaniu odpowiednich danych statystycznych przygotowanych z wykorzystaniem danych przestrzennych. Osiągnięcie tego celu możliwe jest poprzez realizację prac związanych z uprzestrzennianiem rejestrów statystycznych oraz poszerzaniem zakresu wykorzystania danych przestrzennych do celów analiz statystycznych. Ważna jest również poprawa wykorzystania informacji przestrzennej w procesie przygotowywania danych statystycznych. Jest to możliwe do osiągnięcia m.in. poprzez wypracowanie metodologii niezbędnych do aktualizacji danych przestrzennych w operatach statystycznych, stanowiących warstwę referencyjną dla publikacji danych statystycznych.

Celem ogólnym projektu *GEOSTAT 2* jest wspieranie lepszej integracji statystyki z informacją geoprzestrzenną, tak aby statystyka publiczna mogła opracowywać bardziej wykwalifikowane opisy oraz analizy społeczeństwa i środowiska. Ponadto projekt uwzględnia przypadki użycia i praktyczne przygotowanie zbiorów danych pokrywających teren Wspólnoty, państw kandydujących oraz Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu. Dodatkowo wynikiem projektu obejmuje przygotowanie państwowego zestawu danych o rozmieszczeniu ludności, zgodnego z dyrektywą INSPIRE (*IN*frastructure for *SP*atial *InfoR*mation in *EU*rope).

Jak wynika z powyższego, narzędzia GIS są wykorzystywane w polskiej statystyce publicznej w bardzo szerokim zakresie, przyczyniając się do lepszej prezentacji danych statystycznych.

Profesjonalna sieć ankieterska

Statystyka publiczna dostarcza oficjalnych, wysokiej jakości danych statystycznych szerokiemu kręgowi odbiorców. Nad tym, aby dane statystyczne zostały zebrane w rzetelny sposób, a potem za pomocą specjalistycznych metod opracowane i przeanalizowane, czuwa sztab profesjonalistów – pracujących w służbach statystyki publicznej. Około 1/6 z nich to ankieterzy statystyczni, stanowiący niezwykle ważne ogniwo w całym procesie statystycznym. To oni, poprzez bezpośredni kontakt z respondentami, są „wizytówką” statystyki.

Statystyka polska od początku swego istnienia dużą wagę przywiązuje do właściwego doboru i przygotowania kadry ankieterów statystycznych. Szczególnie w ostatnich latach prace związane z modernizacją sieci ankieterskiej znacząco przyspieszyły. Dążymy do ugruntowania wizerunku ankietera jako wiarygodnego, kompetentnego pracownika statystyki, a z drugiej strony do poprawy jego warunków pracy, m.in. poprzez wyposażenie go w odpowiednią wiedzę i narzędzia.

O profesjonalizmie ankietera świadczy już pierwszy kontakt z osobami, które zostały wylosowane do uczestnictwa w badaniu statystycznym. Czy chcielibyśmy zaprosić do swojego domu osobę, która zapukała do drzwi i czegoś się domaga, ale nie budzi zaufania? Zapewne nie. Dlatego ankieterzy GUS to osoby starannie wyselekcjonowane pod kątem kultury osobistej i potrafiące już od pierwszej chwili wytworzyć pozytywne wrażenie. Kolejnym krokiem, który przekonuje respondentów do wzięcia udziału w badaniu jest odpowiednia wiedza na temat badania przekazana przez ankietera. Współczesny ankieter potrafi rozwiązać wątpliwości dotyczące badania, a także sprawnie poprowadzić wywiad. Co ważne, ankieter wyposażony jest w nowoczesne urządzenia do rejestracji danych wykorzystujące inteligentne aplikacje mobilne, które natychmiast szyfrują dane i przekazują do serwera centralnego ulokowanego w urzędzie statystycznym. To gwarantuje respondentom, że informacje, których udzielili ankieterowi posłużą tylko do celów statystycznych i nie zostaną przekazane nikomu, kto nie jest do tego upoważniony z mocy prawa.

Ankieterzy statystyczni są niezwykle „zajętymi” ludźmi. Oprócz tego, że realizują badania, to stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach specjalistycznych, a także zdobywając wiedzę indywidualnie. GUS stworzył ankieterom możliwość regularnego udziału w szerokiej gamie szkoleń z zakresu metodologii badań, obsługi aplikacji mobilnych oraz socjologii. W najbliższych miesiącach uruchomiony zostanie system e-learningowy, dzięki czemu ankieterzy będą mieli stały dostęp do potrzebnych informacji i materiałów.

Znaczącym krokiem w dążeniu przez GUS do optymalizacji pracy ankieterów było zbudowanie systemu zarządczego, który pozwala racjonalnie przydzielać pracę ankieterom, np. poprzez dobieranie adresów do ankietyzacji skupionych wokół miejsca zamieszkania ankietera. System

umożliwia również monitorowanie i rozliczanie pracy ankietera, wpływając tym samym na jakość wyników badań, ale również na poczucie bezpieczeństwa ankietera, który wie, że jego rzetelna praca będzie udokumentowana.

Współczesny ankieter nie zawsze musi chodzić „od domu do domu” aby przeprowadzać wywiad z respondentem. Dzisiejsza technologia pozwala na równie bezpieczne i szybkie zebranie informacji drogą telefoniczną. Respondenci nie muszą przy tym obawiać się, że ktoś podszywa się pod ankietera telefonicznego. Do ich dyspozycji został wyodrębniony numer telefoniczny, pod którym mogą upewnić się co do tożsamości ankietera, jak również uzyskać informacje na temat realizowanych aktualnie badań ankietowych.

Można z całą pewnością powiedzieć, że sieć ankieterska Głównego Urzędu Statystycznego jest w pełni profesjonalna. O jakości usług zapewnianych przez tę sieć może świadczyć fakt, że niejednokrotnie różne instytucje i podmioty zewnętrzne zabiegają o to, aby nasi ankieterzy przeprowadzali ich badania.

A co o ankietowaniu sądzą sami ankieterzy? Ich praca nie jest ani łatwa, ani lukratywna. Dlaczego zatem ją wykonują? Często twierdzą, że są pasjonatami statystyki, a także lubią ludzi, lubią nas.

Wyższe kompetencje pracowników i nowy sposób zarządzania zasobami ludzkimi

Kapitał ludzki jest jednym z najważniejszych czynników warunkujących sukces organizacji. Dzięki kompetentnej kadrze możliwe jest realizowanie zadań na najwyższym poziomie. Dlatego tak ważne jest wdrażanie nowoczesnych metod i narzędzi do zarządzania posiadanym w organizacji potencjałem pracowniczym.

Podążając za tymi trendami dokonaliśmy zmiany w podejściu do zarządzania zasobami ludzkimi. Już od kilku lat funkcjonuje u nas system oparty na zarządzaniu kompetencjami pracowników. Pozwala on na bardziej efektywne alokowanie posiadanych zasobów, a co za tym idzie sprawne i rzetelne realizowanie zadań stawianych przed kadrami statystyki publicznej. Naszą domeną są „właściwe osoby na właściwych miejscach”.

System oparty na kompetencjach pozwala na wyłonienie pracowników wyróżniających się na różnych płaszczyznach i powierzenie im zadań adekwatnych do posiadanych kompetencji. Z drugiej strony umożliwia określenie luk kompetencyjnych i zaproponowanie pracownikom najlepszego sposobu ich uzupełnienia. Aby było to możliwe poziom kompetencji pracowników jest systematycznie monitorowany. Do jego oceny służą cykliczne bilanse kompetencyjne, które obejmują wszystkich pracowników GUS i przeprowadzane są przez ich bezpośrednich przełożonych. Natomiast osoby chcące się dowiedzieć czegoś więcej na temat swoich mocnych i słabych stron zapraszane są do udziału w sesjach Development Center, których przebieg jest obserwowany przez ekspertów zewnętrznych, tzw. asesorów. Obserwatorzy oceniają każdego uczestnika pod względem kompetencji kluczowych w wykonywanej przez niego pracy. Udział w takich sesjach daje pracownikom obraz posiadanych kompetencji i jest okazją do opracowania szczegółowego planu rozwojowego na przyszłość.

Zaawansowane rozwiązania, które stosujemy w zarządzaniu zasobami ludzkimi, zostały docenione przez prestiżowe instytucje. W 2013 r. model funkcjonujący w GUS został wyróżniony przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w XIV edycji konkursu *Lider zarządzania zasobami ludzkimi*. Rok później Dyrektor Krajowej Szkoły Administracji Publicznej zaprosił nas do przedstawienia modelu w konkursie na najlepsze innowacyjne praktyki w zakresie zarządzania, wdrożone w polskiej administracji. Model zyskał również pozytywną ocenę ekspertów z Eurostatu prowadzących na początku 2015 r. w naszej instytucji audyt, którego jednym z elementów była ocena rozwiązań w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi.

W związku z tym, że jednym z kluczowych czynników determinujących działalność organizacji jest poziom kompetencji jej pracowników, oferujemy swojej kadrze szeroki dostęp do kompleksowej oferty szkoleniowej. Obejmuje ona szkolenia krajowe i zagraniczne, liczne seminaria i konferencje

branżowe, programy i projekty rozwojowe dla wyróżniających się pracowników, a także studia licencjackie, magisterskie, doktoranckie i podyplomowe.

Coraz bardziej złożone zadania stawiane przed statystką publiczną wymagają rozwiniętych kompetencji analitycznych, dlatego we współpracy ze Szkołą Główną Handlową prowadzimy dla naszych pracowników studia podyplomowe w zakresie analiz społeczno-gospodarczych. Dodatkowo kompetencje w tym zakresie pracownicy rozwijają podczas licznych warsztatów, zwłaszcza skierowanych do osób wykonujących zadania służące realizacji polityk rozwojowych oraz programowaniu i monitorowaniu polityki spójności.

Część naszej kadry uczestniczy również w uruchomionych w 2014 r. Niestacjonarnych Studiach Doktoranckich zorganizowanych również we współpracy ze Szkołą Główną Handlową w Warszawie. Głównym celem studiów jest połączenie wiedzy teoretycznej w zakresie szeroko pojętej ekonomii z praktycznym wykorzystaniem metod i narzędzi ilościowych. Studia są okazją do uzyskania stopnia naukowego przez naszych pracowników.

W świetle współpracy z zagranicznymi partnerami niezbędne jest posiadanie przez naszą kadrę szeroko rozwiniętych kompetencji w zakresie radzenia sobie w środowisku międzynarodowym. Pracownicy regularnie współpracujący z instytucjami zagranicznymi, bądź należący do grup roboczych zapraszani są na różnego rodzaju warsztaty obejmujące m.in. protokół dyplomatyczny oraz kompetencje językowe. Już ponad 300 osób uczestniczy w zajęciach z języka angielskiego prowadzonych w GUS. Są one szczególnie cenne dla osób, które biorą udział w szkoleniach zagranicznych organizowanych w ramach Europejskiego Programu Szkoleń Statystycznych. Co roku na szkolenia prowadzone przez naszych zagranicznych partnerów wyjeżdża około 30 pracowników statystyki publicznej. Wiedza uzyskana w ich trakcie jest przekazywana współpracownikom i wdrażana do realizowanych przez nich zadań.

Z punktu widzenia priorytetów, które postawiliśmy sobie na najbliższy okres, istotne jest rozwijanie wśród naszej kadry umiejętności komunikacji zarówno z klientem wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Aby jeszcze lepiej rozwinąć wśród pracowników kompetencje w tym zakresie organizujemy szkolenia z zakresu komunikacji interpersonalnej, komunikacji w organizacji i obsługi klienta. Ich efektem jest wzmocnienie naszego wizerunku urzędu przyjaznego klientowi.

Oferta szkoleń, którą dysponujemy jest systematycznie poszerzana. W 2014 r. wdrożyliśmy System Edukacyjny zawierający bazę szkoleń e-learningowych, szkolenia są dostępne dla naszych pracowników. Każdy w dowolnym momencie może zapisać się na interesujący go temat. System daje także na bieżąco dostęp do wszystkich szkoleń, które są aktualnie organizowane w formie stacjonarnej. Rozbudowujemy naszą ofertę szkoleniową także poprzez pozyskiwanie funduszy w ramach projektów unijnych. Organizujemy szkolenia finansowane z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Zrealizowaliśmy również szereg warsztatów informatycznych związanych z projektem *System Informacyjny Statystyki Publicznej-2* w ramach osi priorytetowej „Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji”. Dzięki udziałowi w nich nasi pracownicy rozwinęli swoje kompetencje w zakresie projektowania i programowania systemów gromadzenia,

przetwarzania, opracowywania i udostępniania danych statystycznych. Posiadając jeszcze lepiej wykwalifikowaną kadrę i coraz bardziej nowoczesne rozwiązania informatyczne jesteśmy w stanie zapewnić wszystkim odbiorcom szerszy i łatwiejszy dostęp do informacji statystycznych.

Utalentowani, doświadczeni, zaangażowani i chętni pracownicy zostali włączeni do funkcjonującego w naszej organizacji *Programu Trenerów Wewnętrznych*. Służy on usprawnieniu transferu wiedzy między pracownikami, a co za tym idzie realizacji w GUS koncepcji organizacji uczącej się, uważanej obecnie za najlepszą formę organizacji zdolnej przystosować się do zmieniających się warunków. Zgodnie z założeniami tej koncepcji, aby uniknąć stagnacji nie wystarczy organizować pracę, zarządzać nią – organizacja i wszyscy jej członkowie muszą się uczyć.

Założenia *Programu Trenerów Wewnętrznych* wpisują się także w nowoczesne rozwiązania funkcjonujące w obszarze szkoleń pracowników. Coraz więcej organizacji decyduje się bowiem na szkolenia, które prowadzą ich doświadczeni pracownicy, czyli tzw. trenerzy wewnętrzni. Posiadają oni bezcenną dla pracodawcy specyficzną, sprawdzoną w pracy wiedzę i unikalne doświadczenie. Ponieważ bardzo dobrze znają realia organizacji, są wiarygodni dla pracowników, których szkolą. Mogą więc skutecznie uzupełniać ofertę szkoleń prowadzonych przez trenerów zewnętrznych.

Funkcja trenera wewnętrznego ma również charakter nobilitujący pracowników, którzy ją wykonują. Bycie trenerem oznacza w GUS szansę rozwoju zawodowego i daje możliwość zdobycia nowych doświadczeń zawodowych, dlatego udział w programie jest tak cenny dla naszych pracowników.

Nowoczesne rozwiązania, w oparciu o które zarządzamy zasobami ludzkimi w GUS, pozwalają na dopasowanie kompetencji kadry do stawianych przed organizacją nowych wyzwań oraz aktywne reagowanie na zmieniające się otoczenie. Dlatego tak wiele inwestujemy w rozwój naszej kadry. Naszym największym kapitałem są nasi pracownicy. Zagwarantowanie im dostępu do oferty kompleksowych szkoleń o wysokiej jakości usprawnia i podnosi jakość realizowanych zadań. Ponadto, jak wynika z naszej praktyki inwestowanie w rozwój pracowników przynosi korzyści niewspółmiernie wysokie w stosunku do poniesionych kosztów w skali całej instytucji. Za najcenniejsze i najbardziej perspektywiczne zasoby uznaje się obecnie wiedzę oraz informację. Inwestycja w wiedzę i zdobywanie nowych umiejętności to również kurs, który obrał GUS.

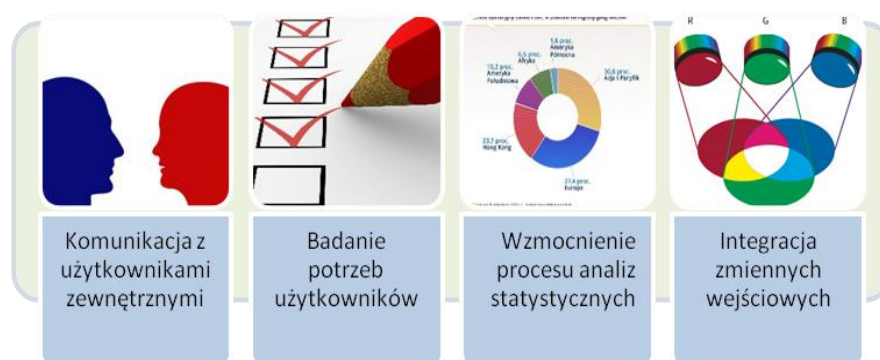

Koncepcja organizacji badań statystycznych w najbliższych latach

Statystycy na całym świecie modernizują metodologię i organizację badań statystycznych, stosując podejście procesowe w produkcji statystycznej. Za branżowy standard uznawany jest model statystycznych procesów pracy (ang. *Generic Statistical Business Process Model - GSBMP*), który jest wdrażany i rozwijany w wielu krajach.

W Polsce w oparciu o GSBPM oraz na podstawie analizy poszczególnych etapów badań statystycznych statystyki publicznej, opracowaliśmy Zintegrowany Model Realizacji Badań Statystycznych (ZMRBS), ujmujący specyfikę i potrzeby statystyki polskiej. Następnie w 2012 r. opracowaliśmy *Koncepcję organizacji badań statystycznych*, w której opisano poszczególne fazy dojścia do pełnego wdrożenia ZMRBS poprzez stopniowe, etapowe wdrażanie Zintegrowanego Systemu Realizacji Badań Statystycznych (ZSRBS). Zakończenie prac przewidywane jest na 2020 r. Obecnie przygotowujemy się do konsolidacji i unifikacji rozwiązań stosowanych w badaniach statystycznych, opierając się na założeniach podejścia procesowego adaptując wspomagające narzędzia informatyczne wdrożone dla potrzeb spisów 2010-2011 oraz wykorzystując nowe narzędzia opracowane w ramach projektu *System Informacyjny Statystyki Publicznej*. Celem powyższych działań jest usprawnienie procesu produkcji statystycznej, niezbędne w dążeniu do sprostania rosnącym wymaganiom użytkowników statystyki publicznej.

W pierwszej kolejności skoncentrowaliśmy się na czterech procesach, najbardziej istotnych z punktu widzenia użytkowników informacji oraz dostawców danych statystycznych.

Od tych procesów rozpoczęliśmy etapowe wdrażanie koncepcji.

Nie bez powodu uznaliśmy doskonalenie komunikacji z otoczeniem za priorytet. Misją statystyki publicznej jest dostarczanie informacji statystycznych odpowiadających na potrzeby użytkowników. Mamy świadomość, że to dla użytkowników danych funkcjonuje system statystyki publicznej. Z kolei wiarygodność i rzetelność udostępnianych informacji w dużym stopniu zależy od jakości danych przekazywanych przez dostawców. Mając to na uwadze opracowaliśmy **Strategię komunikacji statystyki z otoczeniem**. Strategia ujmuje m.in. typologię grup interesariuszy statystyki publicznej, przypisuje kierowane do każdej z tych grup działania komunikacyjne oraz wykonawców tych działań. Sformułowano plan działań komunikacyjnych, uspojnijający różnorodne narzędzia komunikacji stosowane na poziomie centralnym przez GUS oraz na poziomie regionalnym przez urzędy

statystyczne. Działania te przyjmują wszystkie dostępne formy – od standardowych, jak organizacja spotkań i konferencji, aż do złożonych rozwiązań, wymagających budowy nowoczesnych platform komunikacyjnych, w tym e-learningowych. Działania te mają też różne cele: informacyjne, popularyzacyjne, szkoleniowe i edukacyjne, a przyjęte rozwiązania są dostosowane do poszczególnych grup odbiorców: mediów, partnerów programowych GUS, dostawców danych z systemów informacyjnych administracji publicznej, respondentów oraz ogółu społeczeństwa.

Dążenie do zaspokojenia oczekiwań odbiorców w możliwie maksymalnym stopniu oraz w możliwie najkrótszym terminie jest jednym ze strategicznych celów statystyki publicznej, dlatego **badanie potrzeb użytkowników** znalazło się wśród obszarów priorytetowych etapowego wdrażania nowej koncepcji organizacji badań. Szersze rozpoznanie potrzeb informacyjnych, prowadzone obecnie w ramach uzgodnień programu badań statystycznych statystyki publicznej, stanie się elementem stałego, wielokanałowego procesu diagnozowania potrzeb użytkowników. Zgodnie z opracowaną metodyką procesu diagnostycznego informacje o potrzebach zbierane będą ze wszystkich dostępnych źródeł (kanałów komunikacji z odbiorcami), według ujednoczonego modelu danych opisujących potrzeby oraz gromadzone, opracowywane i analizowane w dedykowanym systemie informatycznym. Określona w wyniku analizy zebranych informacji hierarchia potrzeb poszczególnych grup użytkowników będzie podstawą ustalania priorytetów badawczych statystyki publicznej, a wykorzystanie wyników diagnozy w kolejnych etapach procesu statystycznego umożliwi profilowanie produktów i usług statystycznych, a w efekcie i ich lepsze dopasowanie do oczekiwań odbiorców.

Aby sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu odbiorców informacji na opracowania analityczne, w resorcie statystyki tworzymy **zespoły analityczne**. Są to grupy pracowników specjalizujących się w opracowywaniu analiz, które stanowią wsparcie w bieżących pracach nad publikacjami i podejmują nowe wyzwania analityczne. Doskonalenie kompetencji zespołów analitycznych jest realizowane poprzez specjalny program edukacyjny, a nowe umiejętności są wykorzystywane w praktyce i służą usprawnianiu procesu przygotowywania analiz. W miarę rozwoju działalności zespołów, udostępniane opracowania będą zawierały bogatsze komentarze analityczne i w krótszym czasie trafią do użytkowników.

Przystępując do modernizacji produkcji statystycznej, za priorytetowy obszar uznaliśmy grupę procesów związanych ze zbieraniem danych. Dążenie do wzrostu efektywności gromadzenia danych przy konieczności zmniejszania obciążeń respondentów wymaga poświęcenia szczególnej uwagi **standaryzacji i integracji zmiennych wejściowych**. Opracowaliśmy koncepcję standaryzacji modelu danych i przygotowaliśmy narzędzia, które umożliwią zgromadzenie metadanych pozwalających na integrację zmiennych wejściowych oraz zainicjowaliśmy już przegląd zmiennych. Prace te wpisują się również w kierunki działań międzynarodowej społeczności statystycznej.

Modernizacja procesów w czterech priorytetowych obszarach, oraz sukcesywne udoskonalanie kolejnych procesów, umożliwi bardziej nowoczesne zarządzanie badaniami statystycznymi, przy optymalnym wykorzystaniu zasobów, którymi dysponujemy oraz uczyni statystykę bardziej przyjazną zarówno dla dostawców danych, jak i odbiorców informacji, oczekujących wysokiej jakości danych. Pełne wdrożenie Zintegrowanego Modelu Realizacji Badań Statystycznych zakończymy w 2020 r., jednak uznając te działania za niezwykle ważne, przedstawiamy informację na ten temat już teraz.